

Български Книжици.

покрѣменно списаніе

на

БЪЛГАРСКА-ТА КНИЖНИНА.

НАТЪКМАКА

И. БОГОРОВЪ.

Наука. Книжнина. Запаятъ. Пътуванія.

Търговія. Селскій житеотъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

- I Прозвѣщеніе и Книжнина на Българе-ти.
- II Конети.
- III Ради зачало-то и мѣсто-то на Глаголически-ты слова.
- IV Мисли отъ П. Кисанскаго.
- V Недоволенъ съ свое-то състояніе.
- VI Мещополъ.
- VII Сребро-то.
- VIII Българска народна пѣснь.
- IX Съреченна Лѣтовись.

БЪЛГАРСКИ-ТИ КНИЖИЦИ:

издаваться два пѣти въ пѣсѣца на 5 и 20 чѣско.

Цѣна-та на годишно-то изданіе (24 Книжки) е:

Въ Цариградъ 5 медж. сребрьни.

По цѣло Турско 5 $\frac{1}{2}$ м. ср.

Въ Сръбія, Влашко и Молдавія

6 меджид. сребрьни.

Една-та Книжка сама $\frac{1}{2}$ п. среб.

ЧАСТЬ III.

СЕНТЕМВРІА: КНИЖКА ВТОРА.

ЦАРИГРАДЪ — ГАЛАТА

Въ Книгопечатницѣ-тъ на Д. Цанкова и Б. Миркова.

1858.

ИЗВѢСТИЕ.

Оныя лица, кои-то сѣ дали или ще дадѣтъ отвьѣднѣжъ десять турскы лири, ще земѣтъ догдѣ сѣ живи безъ никаквѣхъ заплатѣ Българскы-ти Книжници и по ѣдно тѣло отъ всѣхъ книгѣ, кой-то ще издаде Българ. Книжнина.

Оныя лица, кои-то сѣ дали или ще дадѣтъ отвьѣднѣжъ пять турскы лири, ще земѣтъ догдѣ сѣ живи съ половинѣхъ заплатѣ Българскы-ти Книжници и по ѣдно тѣло отъ всѣхъ книгѣ.

Оныя лица, кои-то сѣ дали или ще дадѣтъ отвьѣднѣжъ ѣднѣхъ лирѣхъ турскѣхъ ще земѣтъ догдѣ сѣ живи безъ заплатѣ по ѣдно тѣло отъ всѣхъ книгѣ не погодѣхъ отъ 5 (пять) типографическы листа, като заплати разноекы-ти на возеніе-то имѣ, а за по голѣми-ти, ако ты приѣмѣтъ, ще заплащѣтъ относительно повече-то отъ пять-тѣхъ типографическы листа: а за Периодическо-то Списание ако го земѣтъ, ще плащѣтъ ѣдно бѣло меджидіе по малко.

Б. Д. Главно-то Настоѣтелство на Българ. Книжницѣхъ има си печать, и все, що ся дава отъ странѣхъ-тѣхъ му - было записъ или книгѣ - ще носи должнѣхъ печать. Безъ тоѣа печать всичко дадено отъ странѣхъ-тѣхъ му чете ся незаконно.

Колкото училища сѣ приѣлы Астрономическы Атласъ, щѣтъ сторѣять добръ да ми отговорѣтъ два три реда за добро-то му получване.

И. Богоровъ.

Цариградъ, 15 Ноември 1858.

*Примѣдана и одобрена отъ царскѣхъ-тѣхъ ценсурѣхъ
за да ся печата.*

Български Книжици.

ЧАСТЬ III.

1858. СЕНТЕМВРЯ

КНИЖКА ВТОРА

ПРОСВѢТЕНІЕ и КНИЖНИНА

на

БЪЛГАРЕ-ТИ.

Общій изгледъ.

III

Единъ добъръ елминистъ, който прѣподаваше дестина-
години старо-гръцкый языкъ за по-высоко образование на
Българе-ти, като отъ глѣбокъ съиъ ся стрелнува, та
прѣвожда отъ елминскы *Христопитиѣ*, или *Добронравіе*,
и напечатва въ Будимъ съ църковны слова. Въ тая
книга, освѣиъ *Добронравіе-то*, издатель-тъ описва на
дълго и поврѣмненнѣ-тѣ простотѣ отъ неученіе-то на

Българе-ти и ги приканя да учятъ Гръцкый языкъ за по-высоко тѣхно истащеніе. Тѣмъ, побудени отъ вънкашни лица, прѣйхъ съ голѣма благодарность братскы-ты му съвѣты, ако и да бѣше очевидна полза-та отъ тѣхъ; че за малко врѣмя часть отъ ученици-ти му ся прѣснахъ вредомъ по Българскы-ты мѣста какъ учителіе у Видинѣ, Рухчюкѣ, Калюферѣ, Сопотѣ, Самоковѣ, Едрене и др. и., отъ които нѣкои има и днесъ да изпълнявать това званіе, а други станахъ търговци, и улеснени съ знаніе-то на Гръцкый языкъ въ Турско и у Влашко, ступане съ днесъ на безкрайно богатство. Никой учитель не е показалъ до нынѣ такыва плодове. Българе-ти сж длѣжни много на тогוזъ елминиста, който и до днесъ въ старость-та си не прѣстанва още да изпълнява учителскы-тъ си длѣжность какъ бѣлѣгъ за искрѣнна любовь къмъ тѣхъ.

Всякой младъ Българинъ, за да ся образова и истащи, има потрѣбъ да знае единъ отъ стари-ти языци; за това въ просвѣтена Европа на мѣста учятъ Латинскы на други — еллинскы. За по-голѣмо образование на Българе-ти Латинскы ще имъ дойде мѣчно, че нѣмать нито учителя; тѣмъ съ Гръцкы по-щятъ сполучать, че има много души отъ тѣхъ, что познавать него языкъ по-добрѣ и отъ исти-ти Гръци; второ, живѣятъ наедно, зимать и давать съ тѣхъ. Гръцкый языкъ ще ги улесни да обръщать тяжкѣ търговцинижъ и да изучать по-лесно всемірный Французскый языкъ, който е нѣленъ съ старо-Гръцкы рѣчи. Българе-ти да станать учени, достойни за нѣкою градска служба и добри търговци трѣба да знають неизмѣнно четьре языка: Българскый, Турскый,

Французскій и Гръцкій, първый ще имъ служи между тѣхъ си, второй между управление-то, третій между свѣта, и четвъртый между голѣми-ти тѣрговци, за повѣче напусто що си губать драгоцѣнно-то врѣмя. Наистина въ край дунавскы-ты страны ся прѣподава нынѣ и Нѣмскы съ помысль, за да могъть послѣ млада-ты Българчета да ставать слугы по Нѣмскы-ти пароплави: полезна мысль, обаче много низка и простаща. Българе-ти можахъ по-добрѣ да сполучать ако основавахъ една Тѣрговскъ дружина да направи два три пароплава, които да работять изъ начало отъ Видинъ до Галацъ, и тогасъ вмѣсто слугы ще бѣдъть господаре. Направили сме тоязъ пѣть по Дунавъ повѣче отъ петнадесять пѣти, много сме приговаряли за речена-та дружина, и нека бѣдъть увѣрени читатели-ти, че това е едно нѣчто отъ най-лесны-ты да стане. Туй пытаніе както и училищны-тѣ нареды щѣть бѣдъть описаны по-нататѣкъ.

КОМЕТИ.

Комети сж свѣтила, что ся различавать повѣче отъ онова на което живѣемъ, и най-паче отъ вси-ты онызъ, что имамы всякой день надъ очи; слѣдовательно тыя сж вредни повѣче да обьрнуть наше-то вниманіе, че ни ся виждать най-извънредны. На Тихо-Браге принадлежи слава-та, че той пьрвый е доказалъ съ здравъ методъ истинно-то имъ естество, и да е поставилъ чловѣскій родъ на пѣть за всичко онова, что знае вѣке относительно за туй главно отдѣленіе на астрономія-та. Отъ неговы-ты хубавы пригледванія е станжло извѣстно, че тыя единственны явленія, върху които народно-то побужденіе бжше ся събудило отколѣ, безъ да ся случавать въ атмосферическа-та или подлунна-та страна, както го мысляхъ въобще учени-ти по Аристотово увѣреніе, обыкаляхъ, какъ вси-ты планетны явленія, въ небесны-ты пространства: голѣмо ученіе, что даваше сърдце на философія-та да учисти небеса отъ това криво свойство на неизмѣнность, за което старо врѣмя и срѣдній вѣкъ бѣхъ си угодили да имъ приписвать, и признавать, по сжщій начинъ, онызъ измыслены съводове съ които бѣхъ натрупали пространство-то, и что комети-ти, въ висока-та слобода на вървежи-ти си, трѣбаше непрѣстанно да прокарвать и да разкъсвать.

Между това е за чюденіе, че Аристотеловы-ты мысли за комети ти, безъ да ся гледа владаніе-то имъ въ училища-та, никогажъ не сполучихъ да ся покорять съвър-

шенно на народи-ти. Да ся благодари на едно побудително разбиране на земны-ты и небесны-ты нѣчта, подъ размѣтанный видъ на пустовѣрія-та, грамады-ты не ся отрѣкохъ никогаж да потеглятъ сѣдѣжъ по обыкновеніе-то си противъ тѣя непочтителны опрѣдѣленія, които принудявахъ кометы-ты да вървятъ едножкомъ съ облаци-ти и съ други-ты испаренія на наша валякъ; така что-то можаше каже чловѣкъ, че наука-та, като даваше въ по-новы-ты врѣмена единъ правъ мысль за измѣренія-та и за чудны-ты прѣмѣстванія на тѣя сѣществены ставы отъ архитектура-та на небо-то, не направи най-сетнѣ друго, освѣнь да сравни познание-то на естество-то съ народно-то прѣдчювствуваніе. Чловѣкъ може да сѣди волно днесъ, че то не бѣше само да даде едно уголѣмено обръщаніе на сила-та отъ тѣхъ звѣзды, нѣ да ся постави надъ оназь отъ власть-та ни, и да ся оцѣни вредна да ся съгласява съ вси-ты развалы по земя-та; защото комети-ти сѣ наистина сабиі изъ отгорѣ, които Провидѣніе-то можаше да употрѣби по воля-та си, за да направи, съ най-простый начинъ, най-ненадѣйны-ты и най-величественны-ты промѣненія въ система-та на свѣтове-ти.

Наистина, изъ срѣдъ философія-та, бяхъ ся въздвигнали, отъ старо врѣмя, дѣйствителны припири тротиво крива-та теорія, на която стоицизмъ-тъ, съединенъ върху това съ перипататизма, даваше единъ значителнъ силъ; обаче, отъ нѣманіе науческы доказателства, тѣя припири ся намирахъ въ невъзможность да направятъ законъ. Така е простено да ги смѣтаме за вдухновены-ты прудчювствія отъ едно смѣтено познание на безмѣрна-

та и безкрайна-та движимостъ на вселена. Най-правы-ты пригледванія върху това важно сѣщество видися да сѣ извадени отъ одного астронома останѣлъ непознатъ, и излѣзъ отъ послѣдне-то халдейско училище, Аполона Миндецъ. Негова-та теорія, съхранена отъ Сенека, тол-къ е съгласна съ истина-та, что то новы-ты пригледва-нія не направихъ друго, така да рѣчемъ, токо да ся потвърдяватъ и развивать. » Комети-ти, казваше, въ от-ношеніе-то Сенеково, той астрономъ, не сѣ измамнителны изобразенія, нито огнѣве, станали отъ приближаваніе-то на двѣ звѣзды; тыя сѣ свѣтила собствено наречены, както слѣнце-то и мѣсяць-тъ. Тѣхный-тъ видъ не е тѣк-мо обѣлъ; обаче той ся простира и развива на дѣлъ. Тыя свѣтила не ся виждатъ по всичко-то пространство на тѣхна-та орбита: тя орбита ся продължава въ най-высоки-ты страны на небо-то, и свѣтило-то става видно намъ само кога дойде въ най-долната часть на вървежа си. Комети-ти сѣ многочисленни и всякъкви, раз-личавать ся едни отъ други по тѣхни-тъ размѣри и цвѣтове. Свѣтлость-та имъ ся уголѣмява и смалява съ истый начинъ както и на други-ты свѣтила, които, по врѣмя-то кога слязатъ въ свои-ты орбиты, виждатъ ни ся по-свѣтли и по по-голѣми, защо тогасъ сѣ по-близо до насъ, и на противъ по-малки и по-тъмни кога въстичать, зачото тогасъ сѣ по-далечъ. »

Видися, на тазъ хубава теорія, вдуховена отъ едно здраво изгледваніе за движенія-та на небо-то, что чловѣкъ е длѣженъ за Сенековы-ты разсѣжданія върху комети-ти, разсѣжданія, вредны да ги нарече иѣкой про-рочески, ако тазъ дума не е отъ онызъ, что наука-та ис-

върля. Побудителната причина на философа за да се от-
дѣли, върху тоякъ подлогъ, отъ стоическо-то училище, на
което той принадлежаше за толкъсъ други уваженія, чисто
е ученска, и тя е тъкмо оная, что Тихо направи опрѣ-
дѣлителна като ся въскрѣпяваше съ една добра мѣрка
на растоянія-та; тя е положена върху свойство-то что
имать комети-ти, на съпротивъ метеори-ти, които могатъ
да станатъ случайно въ атмосфера-та, да описватъ ре-
довны околы. • То принадлежи само на свѣтила-та, ка-
зва философъ-тъ, да описватъ орбиты. Тѣй, други коме-
ти бѣхъ ли описали? незнаѣ; обаче, въ наше врѣмя, и-
ма два, что сѣ описали. Друго, всичко онова, что ся за-
палва отъ една случайна причина, угасва скоро: така,
тлѣстины-ты блѣщукать на прѣминуваніе-то си; гѣрме-
ле-ти пущать свѣткавицѣ; стрѣлковаты-ты звѣзды вър-
хъ и разрѣзватъ вѣтрове-ты. Огнѣви-ти трахъ кога
произлазятъ отъ едно собствено основаніе; и таково е
сѣстояніе-то на тѣи Божи огнѣви, които вселена държи
вѣчно, че тѣи сѣставляватъ нейны-ты части и ставы....
Комети-ти си иматъ свои-ты мѣста, тѣй не изкачатъ зав-
часъ, обаче прѣминувать бържеишомъ разстояніе-то, что
имъ ся е забѣлѣжило; тѣи не угасневатъ, тѣи ся отдале-
чавать. Обаче рѣ нѣкой, ако комети-ти бѣхъ дви-
жимы свѣтила, щяхъ останхъ въ прѣдѣлы-ты на зодіа-
ка. Нъ кой може наложи на свѣтила-та прѣдѣлы? кой
може сбере въ едно тѣсно мѣсто тѣя Божи тѣла? Оныѣ
планеты, въ които чловѣкъ иска да види самы-ты свѣ-
тила, что сѣ въ движеніе, трѣкалять ся отъ само-себе
въ околы различни едни отъ други: зачто да нѣма и дру-
гы свѣтила, които да обыкалять въ особены орбиты и

отдалечени отъ онызъ? Коя правда е да има на небо-то нѣкои страны прѣзъ които да не можн ся прѣмине?

» Виджъ, ако не понася по-добрѣ за величіе-то на вселена да съдържава множество орбиты, а нѣ да има само една пѣтека и да стои въ онѣмяване у всичко-то останѣло на разстояніе-то си? За вѣра ли е, че въ това безкрайно и великолѣпно поне, между тыя безчетны звѣзды, что нахичевать ноцъ-тж съ различна-та си хубость и не прощавать на пространство-то да остане празно и недѣятелно, да нѣма токо петъ свѣтила, на които тя да е дала движеніе-то, а вси-ты други, крѣпкѣ и недвижимѣ роякѣ, да стоѣтъ неподвижни?... И какъ да ся исчюдва чловѣкѣ, че комети-ти, явленіе толкось рѣдко, не е покорено още отъ насъ на опрѣдѣлени закони? за да незнаемъ още ни отдѣ иджтъ, нито дѣ ся запирають тыя свѣтила, на които завръщаніе-то става слѣдъ толкось дългы періоди? Има петнадесять вѣкове какъ Гръція е прѣброила и дала имена на звѣзды-ты първыи лѣтъ; намирають ся още и днесъ много народи, които не познавають за небо-то токо изгледа му, и незнажтъ за что дуна-та има фазы, онѣрбяванія и напълненія, и затмненія. У сѣщи-ти Французи тыя питання сж истѣлкуваны наскоро. Ще настане епоха дѣто нѣща-та, които ни ся скрыты днесъ, да излѣзатъ волно на свѣтъ съ изпълненіе-то на врѣмя-то и съ натѣкмяваніе-то на вѣкове-ти. Единъ само поясъ не ще постигне за изпълненіе-то на такыва издырванія, ако и да ся посвяти цѣлъ за приглѣдваніе на небо-то; что ли е божемъ кога отъ едно слабо слѣдваніе години държимъ двѣ неравны страны между наши-ты ученія и грѣшкы? Всеи тыя явленія ще

ся истъжувать слѣдъ многоврѣмenny залягванія, и изрожденци-ти ни ще ся исчюдвать, че сме незнаяли нѣтъ толкъ лесны и просты. Единъ день ще ся роди нѣкой чловѣкъ, който ще докаже въ кои страны на небо-то ся движатъ комети-ти, зашто тѣхна-та орбита да е на страна отъ планетна-та, коя е голѣмина-та имъ и естество-то имъ. Да ся благодаримъ на колкото е открито до днесъ, и нека оставимъ на бѣдность-та нейнѣ-тѣ дѣлѣж отъ истина-та да ѣхъ завладѣе. »

Ето отистина хубавы думы, и които даватъ честь на старо-врѣмя. Благодарихми ся да ги прикажемъ, че тѣя могатъ ся приѣмать какъ най-естественно въведение на нова-та астрономія, и то е укоръ на историци-ти, че не сѣ ги никакъ показали както приличаше тѣмъ да бѣдѣтъ. Какво свято и здраво увѣреніе въ устѣвршеніе-то на чловѣческій родъ! Каква дързността призовка къмъ затичванія-та на изрожденци-ти! Какво живо прѣдвѣждане на Тиха, Коперника, Галилея, Кеплера, Невтона и на нашъ Берона! Послѣ единъ дълъгъ сънъ, слѣдствие на размирица-та, направена отъ нападваніе-то на варваре-ти, наука-та, едвамъ разсъбудена, съживява ся, както бѣше прѣдчювствувалъ Римскій Философъ, отъ свѣсть-та на свои-ты дѣжности; тя нагласява съчевата си за пригледваніе, приготвева свои-ты методы и смѣтки, и, съ растѣнтіе къмъ ветха-та дума, отговаря рѣчь по рѣчь на программа-та, что е настанѣла до нея прѣзъ вѣкове-ти. Достоинозабѣлѣжително е, наистина, да виждаме Сенека, като ся имаше къмъ изрожденци-ти органъ на свои-ти съврѣмениници, да ся не опрѣдѣлява да запознава съ общій начинъ ученіе-то за Комети-ти,

споредъ безмѣрно-то прѣдчювствуваніе на вредность-та имъ и единственостъ-та имъ, обаче да описва съ твърда рѣчка главны-ты състоянія на развитіе-то за тоязь съществении отдѣлъ на Астрономія-та; сирѣчь, редовно-то пригледваніе на довольно число отъ явленія съединено съ тѣмъ-то опрѣдѣленіе на закони, на които ся покорява и сама-та земя. » Това пытаніе, казва той, достойно за всяко наше вниманіе, да знаемъ кое е по правда положеніе-то ни; да знаемъ ако стоимъ неподвижни, или ако напротивъ сме дарени на най-чвръсто движеніе; ако Богъ е поставилъ земя-та въ движеніе у вселена, или ако, напротивъ, той е поставилъ цѣлъ вселенъ въ движеніе около нея. Потрѣбно е сжще така да има една таблица за отколѣшни-ты явленія на комети-ти; невъзможно е, отистина, да ся опрѣдѣлятъ отъ нинѣ, законити на вървежа имъ по причина на малко-то имъ число, и отъ това слѣдва, что чловѣкъ нѣма срѣдство да опрѣдѣли ако тѣи ся подлагать на періоди и ако единъ редовенъ чинъ докарва на свой день всякой отъ нхъ. »

Комети-ти, тѣи пріети, сж очевидно за мысль-та едно прѣхождане къмъ оныъ неизвѣтны свѣтила, които споредъ всяка вѣроятность, обыкають безъ да знаемъ въ дълбочины непристъпны на чюства-та ни. Прѣди Сенека, Артемидоръ бѣше вѣке прѣдчювствувалъ, че ничто не прощаваше да заключи чловѣкъ, че шесть-тъ планети, които обыкають прѣдъ очи-ты ни да бѣдѣть самы-ты, что има на небе-то; че видимость-та на прѣдмѣти-ти зависи отъ две начала, отъ тѣхный стѣпень на отдалечаваніе-то и отъ нхный стѣпень на свѣтлина-та, съ тойзь начинъ, че ако имаше планети или повѣче от-

далечени или по-малко свѣтлы отъ оныѣ, что могатъ да ги виждатъ вси-ти чловѣци, то можаше да бѣде мы да нѣмаме никакво познание. Това размислевание толкозъ здраво, на нѣкоя неправа теорія и да го е прибавилъ издатель-тъ му, доста ся потвърди, въ нашия вѣкъ, отъ открытія-та на астрономія-та, что броятъ отъ нынѣ число-то на планеты-ты до петдесѣтъ, за да нѣма вѣке потрѣбѣ да ся управи, и очевидно е, че то е способно да съобщи едно величіе съвсѣмъ ново ради съзиране-то на небе-то, което, освѣнъ чудеса-та что ни прѣд-ставлява, крѣе ни още толкозъ други. Сенека ся на-ставя отъ то, та изкарва едно развитіе толкозъ исти-но, чтото чловѣкъ може го приеме какъ за отнасянъ на вси-ты врѣмена. » Освѣнъ комети-ти, казва той, колко има още други свѣтила, които обыкають скритомъ въ пространство-то, безъ да бѣдѣтъ опрѣдѣлены да ся по-кажѣтъ нѣкогашъ на чловѣческый погледъ? Богъ отисти-на, не е създалъ вси-ты свои сътворенія за чловѣка. Каква слаба часть отъ това безкрайно дѣло е оставена на нашия гледъ!... Мы не можемъ да знаемъ кое е това вышше сщщество безъ което ничто не бѣва, и ся не-чюдваме, че познаваме несъвършено нѣкои свѣтлы части, мы отъ които ся крѣе той Богъ, който е сщщественый на вселена!... Естество-то не открыва изъ единъ пѣтъ вси-ты си тайны; мы ся имаме веке посвятени, а едвѣмъ сме въ прѣдвора на храма. Такыва-то тайнства не ся открывать безъ разлика нито на вси; тыя сж затворе-ны и скрѣты въ святилище-то. Родъ-тъ ни ще види еднѣ часть, който ны наслѣди ще види другѣ. »

Мы можемъ да потворимъ на приказване-то си тыя мѣдры думы: наша-та дѣйствителна астрономія, колко бо-

гата и да е, съдържава токо частъ, и оставени-ты откритія на астрономи-ти, что щжть ся появять сутрѣ сж още по-свѣтлы отъ оныъ на конто лыцевина-та ны загамалыва днесъ. Обаче, сжще и като ся прѣдчювствува отъ далечъ, въ глѣбочины-ты на потомство-то, голѣмый купъ на откритія-та, конто ще бждѣть неговы, най-пачевъ безпрѣдѣлно-то поле на кометна-та астрономія, то е благодарность за насъ, а нѣ да мѣримъ чтото сме придобыли върху това нѣчто отъ ветхо врѣмя. Комети-ти, конто бѣхъ за философи-ти му дневна случка и лошо опрѣдѣлени въ реда на небо-то, сж отъ нынѣ за насъ главны основанія. Приети много врѣмя, исто и отъ възрожденіе-то на астрономія-та, какъ второчины свѣтила, въ сравненіе съ планеты-ты, важность-та имъ не прѣстанѣ да ся уголѣмыва прѣдъ очи-ты на вниматели-ти съзиратели; и като ся размысли, отистина, за множество-то имъ, за величина-та имъ, за измѣняваніе-то имъ, за размѣри-ти на орбиты-ты имъ, за дѣйствія-та что сж вредни да докарвать намъ и върху цѣлость-та на систима-та ни, чловѣкъ не може ся опрѣ да не припознае, че исторія-та имъ е много по-горѣ въ отдѣла ради тоязъ малкый рой на спжтницы-ти, что е отреденъ да обыкаля близо до слѣнце-то и въ който мы сме захванати. Тайнство-то на рѣдкость-та имъ, по-добрѣ разбрано, станѣло е свидѣтельство повѣче ради тѣхъ, зачто тая явна рѣдкость, въ която не трѣбаше да гледаме токо единъ мѣркъ за наша-та собствена краткость, отистина е слѣдствие на безкрайны-ты періоды, что съставлявають години-ты имъ. Ако и да ся намирають нѣкои да сж ся скрываютъ слѣдъ като сж ся явили единъ пжть, има зачто да имъ

ся изключваме още повече; виждо да бъдат закачени
както насъ, тѣ си имать, да ся благодарни на сина-та
на испървно-то имъ потикване, слободж-тъ на бездѣние-
то, и, като пѣтуватъ отъ слѣнце на слѣнце, приемать
отъ високость-та на такыва-то вървежи независимъ и
величественъ видъ, който е само тъмъ даденъ.

(Крѣсти Коже помагай!)

†

Ради зачяло-то и мѣсто-то
на
ГЛАГОЛИЧЕСКЫ-ТЫ СЛОВА.

Отъ П. I. Шафарика.

Отдѣлъ I.

(Вижь Члс. II. Книж. № 16, страницѣ 347).

10. Римскы-ти епископи отвърлихъ и изгонихъ Кириловы-ты слова заради новостъ-та имъ. Тѣи гы направихъ барбарскы и поганскы, за свята мысль неудобны слова, заради това Храбръ по-късно възвърнъ обвиненіе-то, и разгласи за поганскы грѣцкы-ты слова спорядъ зачяло-то имъ. Тѣмъ ся видѣ за лоше оправданіе-то на едно Божествено вдохновеніе при измыслеваніе-то имъ. Еврейскы, грѣцкы и латинскы слова не можахъ гы събласти. Чловѣци-ти пишихъ още прѣди Кырила (и още повѣче слѣдъ него) славянскы съ грѣцкы и латинскы слова въ Целопонесъ, въ Кроація, въ Истрія и вѣрно и другагъ, гдѣто Славяне-ти бѣхъ съ похристіанили. Никой не съпикаса това нѣчто.

11. Противо тѣя нападенія на латинскы-ти еписко-

пи ся закрыля Константинъ иѣ съ утвърденіе-то, което бяхе толькозъ близо и можаше съспитъ противници-ти въ мигновеніе на око, че той (а potiori) пише съ *грѣцкы* слова литургическы-ты и святы-ты книги. Така отъ нападение-то, както и отъ закрываніе-то ся разумѣва, че слова-та не бехъ грѣцкы, обаче *новы*. (Скрито-то размѣсване, на нѣкои образи тѣхны съ други ветхы азбуквы не дохожда тукъ никакъ въ разсѣждане).

12. За епископъ Климента ся споменява, че той умно есть съставилъ ради Славяни-ти еднаж *вторя* съ други образи азбуквъ, и най-паче да достигне по-голъмъ вразумителность при прочитаніе и писаніе. Това ся пада^е съвършено за ныѣ наречена-та Кирилова азбука. Глаголическы есть много мъчно да ся пишеть и да ся чететь тѣи и Българо-глаголическы както и кроато-глаголическы, едныты заради облость-та и свитость-та; други-ты заради бодливость-та и еднаквость-та на слова-та. Тыя приличать на едны притѣснителны слова. Тѣхъ можетъ само оный да разумѣва и уцѣнява, който есть навъкъмъ много врѣмя съ глаголическы-ты. Отъ това много грѣшны и недостижности у ветхы-ти рѣкописи, н. п. въ Асеманіановый кодексъ. Тыя грѣшны ся виждать и въ Кирилови-ти прѣписи отъ глаголическы рѣкописи, н. п. въ македонскый апостолъ у мене.

13. Основатель-тъ на глаголица-та есть былъ единъ *словопознаватель възочнецъ*. Той есть извадилъ отъ финическы и отъ еврейско-самаританическы слова *Алефъ, Хе, Іодъ, Чаде, Кофъ, и Шинъ*. Можетъ быть още и други: сирѣчь виждася *буки* да бѣдетъ еднакво съ финическо-то (Кириловъ подобъ), староеврейско-то,

арамайско и памираническо-то, само обърнато и умножено отгорѣ съ пръчица. Възможно е, че той е въспрялъ нѣкои образи съ промѣненіе на значеніе-то, както *твърдо* отъ Аранско-то. Това *нашъ* трѣба да бѣдетъ спорядъ старогалско-то *Астле*. Много то криволицы и трыка-

а сжтъ едно украсеніе, станало можетъ быти послѣ спорядъ Аранско-то, въ което ся крыть зачало-то на много буквы, н. п. *добро, люды, слово*, сравни на Грыцкы *а, л*, и Латинско *и*. (Достоинозабѣлжително е, че Кроатската глаголица често ся закача отгорѣ на линія-та). — Нынѣ, и тѣй единъ такъвъ-зе словопознаватель въстоцнець, както ся показва изобрѣтатель-тъ на глаголическата азбука, бѣше Грамматикъ (Философъ) Константинъ, тълкователь на Соломоновъ надписъ, испратенъ при Сарацине-ти и Кхацаре-ти, завоеватель на Іудеи-ти и т. н.

14. Намиратъ ся вехтаци, въ които глаголическы-ты слова сжтъ заличены или остърганы и ся виждатъ покриты съ кыриловы, обаче противно-то, т. е. глаголическы слова връхъ Кыриловы не ся нахождатъ. Това говори явно, съгласно съ другы-ты основы, за старината на глаголическы-ти рѣкописи, именно въ България. (Божанско Евангеліе, у Григоріевича).

15. Чловѣкъ намира *Кыриловы рѣписы* отъ глаголическы оригиналы, именно отъ най-ветхо врѣмя, обаче нѣ наопакъ глаголическы отъ Кырилови, поиѣ въ скорошны-ты врѣмена. Подобни рѣписи ся познаватъ отъ опрѣдѣлены вѣрны забѣлжванія. Отъ тѣхъ сжтъ: размѣсени глаголическы рядове, думы и буквы, употрѣбленіе на Кыриловы-ты слова както бѣлѣци за брой по глаголическы начинъ, особито глаголическы думы и из-

говори, н. п. крижъ, отъзълъ, сътъ, хрисма, окришлз, отъзълкы, локва, миса, натрути или натровити н. п. Но както и особно глаголическы словоизмѣненія и видове на склоненіе-то н. п. братрз, небескы, земскы, идз, идомз, вмѣсто *идохз*, *идохомаз*, и т. н. — Истинно есть, че ся намирать и Кыриловы придавки въ глаголическы рѣкописи и рѣчи въ три-тѣ най-ветхы глаголическы Евангелія: обаче тыя сѣтъ очевидно тѣлованія, прибавки или допѣненія отъ едно врѣмя много или малко ветхо.

16. Особенно тукъ есть доста назначено и достойно за вниманіе. Така между другы-ты, както наскоро ся спомни, често-то употрѣбленіе на бройны-ты буквы у Кырици-ти по глаголическый начинъ, н. п. ц вмѣсто *ѡ* още въ панонско-то *житіе* отъ Св. Кырила, н вмѣсто *ѡ* и *л* вмѣсто *и* въ Македонскый мой апостолъ, ч вмѣсто *ѡ*х = 1000 въ ветхы Боснанскы рѣкописи. Обаче възвръжто-то, сирѣчь *червъ*, за 900 или *у* за 70, или *покой* за 50, или по Кыриловъ начинъ, не ся намира въ глаголическы-ты рѣкописи. — Сѣще и образи-ти. Така излѣзе *дєрвь* какъ, отъ *же* за *тъ* и *къ* отъ глаголическо въ Кыриловско и какъ *лр* за *і* въ Албанезско-то. Тыя ся намирать въ Кулиновы и Неманявы грамоты 1189, 1197 — 1200 и т. н.

17. Онизъ глаголическы образы, что ся находять въ гръцко-славянскы-ты слова, или и на двѣ-тѣ азбуквы общи слова, въ глаголическо-то писаніе сѣтъ *първоначалны*, *първообразны*: тыя приличать повече на закона, по който основатель-тѣ на азбука-та наряди типа на слова-та едно по едно и притѣкми на цѣло-то. Така н. п. *червъ* вѣрно по-старо отъ *ч*, и това по-старо отъ *у*,

най-послѣ есть станѣло ч. Тукъ есть очевидно разви-
тіе-то, каллиграфическій напрѣдѣкъ. Само да ся незабра-
вя, че трѣба да ся търсѣтъ първоначалный образъ въ
главны-ты слова. Добровскій приведе вси-ты отъ на-
правено съ помысль разваленіе или украсеніе, обаче
вѣрно съ неправда.

Нужно есть прочее да распознаваме добръ различны-
ты видове на глаголическы-ты и *Кириловы-ты* слова.
Испървомъ ся раздѣля глаголица-та на *Българскій* и
Кроатскій видъ. Тѣи произлѣзохъ отъ единъ старый
образъ, что ся видѣтъ въ Пращы-ты глаголическы из-
води; облыи Българскій подъ вліяніе-то на Грыцко-то
писало (чловѣкъ можетъ да докажетъ това по Грыцкы
ръкописи отъ IX — X вѣкъ, изгладъ-тъ на конто ся
стыгласява тѣкмо съ оныя отъ Асеманіановый Григорови-
чевый и Глоціанскій кодиксы), кроатскій бодливый на-
рядъ подъ сѣдѣйствіе-то на Римско-то писало. На по-
добенъ начинъ ся изобрази, при първоначална-та *Ки-
риллица*, что показва тѣкмо грыцкый тонъ (около въ XII
или XIII вѣкъ, понѣ ты ся вѣке намира въ XIV) единъ
особенъ еднакъвъ видъ, както ся видѣтъ въ Босна, что
отъ нѣкой ся нарича *буквица* и съ която въ XVI —
XVII вѣкъ Францискане-ти напечатяхъ за Босна доста
много книги. Тукъ не дохождатъ въ разсѣжданіе по-
казны-ты глаголическы и Кириловы *разкривены* слова въ
югъ и сѣверъ. — Азъ потвърждавамъ само по-нататѣкъ
и заключавамъ: кога обла-та Българска глаголица отъ
най-стари-ты рѣкописи показва вѣрно изгледа на грыцкы-
ты разкривены слова въ IX — X вѣкъ, така можетъ да
ся положить съставленіе-то в нѣ по-късно отъ IX —

Х вѣкъ, че въ XI бѣхъ вѣке ся измѣнили доста грѣцкы-ты разкривены слова.

18. Спорядъ едно ветхо, въ по-новы-ти прѣписи задржано крайще отъ много рѣкописи въ Россія ся прѣписяхъ Кыроловскы пророци-ти въ Новгородъ на 1047 л. отъ другъ рѣкописъ, въ кой-то ся казва, че той былъ писанъ съ Кирилица т. е. Кирилица. Азъ ся увѣрихъ, че тукъ тая дума не щеть речеть друго ничто освѣнъ *малолица*. Че 1) въ единъ прѣписъ у Лавра въ Россія, около отъ XIV—XV вѣкъ, намирать ся нѣколко глаголическы думы и множество тукъ-тамъ изъ всичкый рѣкописъ разпрѣснжты глаголическы слова, конто, като механическы уподобенія на прѣписатели-ти, показвать още ясно най-вѣтхый типъ на пражкы-ти изводи. 2) Употрѣбена-та въ текста особена глаголическа дума *бышащи* [futurus] ся нахожда и въ доказаного отъ глаголическы прѣписаного С. Петербургскаго Григора отъ Націанцъ отъ XI вѣкъ. 3) Рѣкописъ-тъ ако бѣше былъ прѣписанъ отъ Кирилица, то щеше бѣдеть прибавка-та праздна, невразумителна: така направена тя има добъръ разумъ. Кирилица сѣхъ измыслены-ты слова отъ Кырила, т. е. нынѣ така наречена-та глаголица. (Извѣстно есть, че единъ и сѣщій языкъ по нѣкогажъ есть писанъ съ различны слова. Тѣхъ сѣхъ писали нѣком Сирійци арапскы съ сирійскы слова, « Карсциуническы »; така есть писалъ Оригенъ въ Хексапла еврейскый текстъ съ еврейскы и грѣцкы слова: монаси-ти въ Еммаусъ боемскы-тѣ Библия съ глаголическы слова и т. н.).

19. Въ най-ветхы-ты глаголическы памятници и въ Кыролови прѣписи можетъ нѣкой намѣрить още дыри отъ

паннонизми, моравизми и словацизми. Така у пражки-ти изводи, въ Глаголита Глоціанусъ, по-малко въ Псалтыря, въ Евангеліе-то и въ Апостола, гдѣто тѣи сѣтъ ся истрѣбили при прѣписване-то. Това не ся хваща само за особены глаголическы думы, какъ *крижъ, папезъ, братръ, олтаръ, мнихъ, попъ, кръстити* и т. н., обаче и за грамматическы-ти образи, какъ *розъство* и д. Тукъ принадлежить и гласъ *dj* въ *анджель* (срв. боем. *андель* при *ангель*), *арханджель*. и т. н., които достозабѣлѣжительно сѣтъ ся задржали още и въ унгарско-то *evangyéliom, angyal, arkangyal, gyebenna, György.* и т. н. Едно доказателство, че глаголица-та есть была по-испрвомъ, кога още цѣвѣ-тяше языкъ-тъ и литургия-та въ Панноніа. (Явни-ти боемизми, что ся находятъ въ по-испрѣдни-ти глаголическы рѣкописи на псалтыря отъ XIV вѣкъ, какъ *вишити, ви-ступити, визвати, витити* и т. н. за тѣхъ щѣ говорѣ на друго мѣсто. (Гл. отд. II. бр. 19.).

20. Мы срѣщае въ рѣкописи-ти отъ глаголическый видъ, разумѣно наедно Кирилови-ти прѣписи отъ глаголическы рѣкописи, още по-много архензми, отъ колко-то въ рѣкописи-ти отъ грѣцко-рускый видъ. Азъ смѣтамъ тукъ: 1) Родителны-ты падежи на — *аею* вмѣсто — *ааю*: *налаею, пропетаею*. 2) Настоящи-ты врѣмена на — *аать* вмѣсто — *аеть*: *бываать*. 3) Неопрѣдѣленны-ты врѣмена на — *шете*, — *шета* и — *хоте*, — *хота*: *пѣйашете, ведеа-хоте, глаюлаахота*. 4) Скратены-ты аористы, н. п. *плетъ* вмѣсто *плетохъ, плетомъ*, вмѣсто *плетохомъ іасъ* или *іахъ* вм. *іадохъ, іасомъ* или *іахомъ* вмѣсто *іадохомъ* и д. 5) Слѣдни-ты отъ бѣдѣ, что произлазять, видове: *быси, бымъ, бышиши* и бѣды. 6) Множество скратенія,

най-паче на причастія-та и на прилагателны-ты, обаче, на другъ начинъ: *поклонъ* вмѣсто *поклонивъ*; *слышавъ*, *пришѣдъ*, *необрѣтъ* множ. вмѣсто *слышавше* и т. н.; *болъ* *бездобъ*, *наустъ*, вмѣсто *болънъ*, *бездобънъ*, *наустънъ*; *тризъ* вмѣсто *тризильнъ*, *немоу* вмѣсто *немоужетъ* и д. Тѣхъ скратени видове не принадлежатъ извѣстно на испървно-то най-ветхо състояние на языка; обаче мы ги нахождаме въ памятници-ти отъ глаголическый видъ въ паданіе-то имъ, и трѣба да ся държатъ за останки и развали на единъ по-ветхъ прѣдприказанный періодъ на языка. Родителни-ти пад. на — *аю*, на настояще-то на — *аатъ* и с — то въ аориста сѣтъ явно по-стари, както — *аю*, — *аатъ* и *х*. Щяше бы было за голѣма важность да ся покажатъ тукъ единствено зачало-то на тѣхъ видове, както и особены-ты глаголическы думы, какъ *сѣтъ*, *отглькы*, *въннати*, *окришлъ*, *локва*, *натрути*, *брънестра*, *манъ* и т. н. между това зачото на прѣдмета есть по-трѣбно по-глубоко изслѣдваніе и не щѣ да прѣкъсна вървежа на доказателство-то, така щѣ оставя на страна едно въведително говореніе върху сѣщо-то за единъ вторъ отдѣлъ. Толкъсь много есть прѣдварително право: тѣхъ глаголизми ся нахождатъ повѣчето въ три-тѣ книги, на които прѣводъ-тъ приписвать Св. Кырилу: въ Псалтыря, Евангеліе-то и Апостола. И това есть важно. (Гл. отд. II.) Съ *с* вмѣсто *х* и съ съкратенія въ аориста сѣтъ за сравненіе ветхобоемскы-ты мѣстности: *Далас* вмѣсто *Даланех*, *Врбчас* вмѣсто *Врбчанех* и т. н. рагускы-ты дателни пад. *Дубровчам*, *градіам* вмѣсто *Дубровчаномъ*, *градіаномъ* и т. н. (Срв. Миклошичъ *Formen!* 1854. обр. 173).

21. Ако сравнимъ лѣточислѣніе-то отъ най-ветхы-
ты памятници въ две-тѣ писанія, то есть глаголическій
надписъ на священника Георгія отъ Еригосъ въ една
грѣцка грамота на Иверъ у Св. Гора отъ 982 л. най-
ветхо-то познато лѣточисленіе на едно Славянско писаніе.
При него дохождатъ пражкы-ти глаголическы изводи, рѣ-
чи безъ лѣточисленіе, обаче извѣстно твърдѣ стари. Ще
ми ся най-добрѣ да ги положж по врѣмя-то на св. Вен-
цела (отъ 935) и ги съединж съ изученіе-то му по
Славянскы, което той есть приемалъ въ младость-та
си. — Лѣточисленіе-то на Кирилови-ти памятници не
отійва по-горѣ отъ XI вѣкъ (1047), ако и да могатъ ся
намѣри по-ветхы не лѣтозабѣлѣжени кодикси и особито
изводи. На Русскаго великаго князя Ярослава бабкы-ты
съ Кириловъ надписъ могатъ да бѣдѣтъ всякогажъ вѣр-
ны; тѣя обаче достигать до періодно врѣмя на
1018 — 1054. Слѣдува.

МЫСЛИ

ОТЪ

НИКОЛА КАСАНСКАГО

(Вижъ часть II. Книжка № 17. стр. 46).

Отъ това произлязалъ писмененъ языкъ іероглифическъ, или иносказателенъ, който ся употреблявалъ у стары-ты Египтяне, който ся е увардилъ на паметници-ты имъ, и разгълкуванъ не отколѣ време отъ учены-тъ пѣтешественици. До каквѣ степенъ писмо-то іероглифическо произхожда не отъ произволъ и случай, а с единъ отъ най естественны-тъ способы за израженіе мысль-тѣ, явявася отъ туй, че то съществовало у най просвѣтеный-тъ народъ въ Новый-тъ свѣтъ, у Мексиканцы-тѣ. У Перуенцы-тѣ, както е познато, быле въ употребленіе киппосы, просты възлчета, възлнены, разношарены, съ които тѣ изобразили мысли-тъ си доста вѣрно.

Египетски-тѣ іероглифи послужили за основаніе къмъ съставянія кинезкы-тѣ писмена, въ които всяка дума има свой-а отдѣленъ звукъ, съставенъ отъ единъ или нѣколко чъртицы (прѣтецы); тѣ въ зачало-то означавали самый-а предметъ, а сетѣ ся упростили, и станали условенъ неговъ признакъ (бѣлѣгъ). Нѣ колкото ся мно-

госложни, колкозъ неудобны (мѣченъ) тѣзи знакове !. Едвамъ бы стигналъ цѣль-а животъ человѣческъ, за да бы ги изучилъ основателно, ако и да сж подведени подъ 214 ключове, или пръвоначалны звукове. Съ тѣзъ азбукъ въспрѣлся и языкъ-тъ и образованіе-то Кинезко. Языкъ-тъ останалъ дѣтинскій, едносложенъ, формененъ (образенъ). Просвѣщеніе-то окамѣняло. Вѣкове-тъ ся измѣнுவать, възвышаватся и падать царства-та, възниковатъ науки-тъ и искусства-та; отвързаватся таинства-та и съкровища-та на природѣ-тѣ; дивн-тъ народи ся возножтъ на степень на просвѣтены-тъ; Христіанска-та вѣра расиространява благодѣтели-тъ свои зари.

Кинези-тъ кѣсать чайны-тъ листа, стискать си брака-та за да имъ сж малки, споредъ обычай-а имъ благороденъ, мажтъ съ лѣскавинѣ кутійки-тъ, и надраскватъ съ дръсколицы копринены-тъ листовѣ на книжицы-тъ си.

Онзи е былъ истиненъ благодѣтель на человечество-то, хойто изнамѣрилъ азбукъ-тъ Фоническъ, сир. Изображающа не предметъ а на наши-тъ рѣчи, ами самѣтъ рѣчь (дума), звукове на нашій-а гласъ. Міръ-тъ е безкраенъ, и е напыненъ съ безбройно число отъ предметы (нѣща). Органи-тъ на гласа простиратся отъ гърло-то до устны-тъ, извукове-тъ, изговаряеми отъ тѣхъ, нѣма повече отъ петъдесетъ, въ всички-тъ измѣненія. Съ означение-то тѣзи немного звукове съставили ся писмена-та, употребляеми у по голѣмѣ-тѣ часть народы, орждіе и средство за просвѣщеніе-то имъ. Кой е былъ пръвъ изобрѣтатель на тѣзъ азбукъ, намъ не е познато. Г. Кюпротъ мысли, че въ старый свѣтъ азбука-та измислена три пѣте и въ три-тъ различни страны; той

гужда въ това число и Кинезскѣ-тѣ. Друга азбука (Фонетическа) изобрѣнена отъ древни-тѣ обитатели на Въсточно-тѣ Индіи: тя ся нарича санскритска, състои отъ четиринаесѣтъ букви гласны и двугласны, и триесѣтъ-и-четыре съгласны. У Индіи-тѣ имало еще най-стара (ветха) азбука много красна, като тѣ наричали *дева нагари*, сир. писмена на богове-тѣ. Миозина учени извождатъ отъ неѣхъ букви-ты семетически. Семетически букви наричатъ тѣзи, които ся сѣ употребляли у ветхи-тѣ Египтяне, Халдеи, Самаритяне и Финикияне. Отъ тѣхъ станали азбуки-тѣ арабска-та и всички-тѣ Европейски. Кадѣ пренесе писмена-та Финикійски въ Гръціѣ. Гръціѣ ги предаде Риму, а сѣтиѣ въ Българско и презъ него на Россіѣ и отъ други-тѣ Славянски народы ся пріяхъ посредственно или непосредственно, които пріяхъ и православни-тѣ вѣрѣ. Отъ Рима заели азбукѣ-тѣ си всички-тѣ новы народи на Европѣ; които принадлежатъ на Западно-тѣ Църкви. Достойно е за забѣляваніе това, че и фонетически-тѣ писмена, сир. тѣзи, съ които ся изображаватъ не предмети-тѣ на мысли-тѣ, ами звукове на гласа ни, съставены сѣ въ подраженіе-то вещественно-тѣ природѣ. Въ знака ѿ изображалисѣ устни-тѣ, съ които тазъ буква ся изговаря; вълчебность-тѣ (тъпчебность-та) на о означава окръглюваніе на уста-та при изговаряніе тѣхъзъ буквѣ; *пси* (Ѣ) има видъ извукъ на пила-та; *пси-то* (Ѥ) произлязло отъ стрѣлѣ-тѣ; *вита-та* (Ѧ) означава грѣди съ цица; *укз* (Ѧ) рогатѣ главѣ на волѣ, като подражава на рева му съ-звука ѣ. Наша-та буква ш заимствована отъ азбукѣ-тѣ на Копты-тѣ, у които тя пакъ ся наричала *ша*, което

ще рече градина. Повече за това да ся не простираме че иска много да ся отнесеме, и дължимъ бесѣдъ-тъ, и безъ това дълга, ами казваме заедно съ Филолози-тъ съгласно, че Българо-Славянска-та наша азбука (Кирилица) най е 'богата и права (отъ всички-тъ европейски), като удовлетворява прекрасно звукове на пребогатѣй-а нашъ!, и на сродны-тъ съ насъ Славяне *языкъ*.

Съ измыслованіе писмена-та, както казахме по горѣ, уталожвася языкъ-а, отдѣляся съ сѣщественны-тъ си признацы отъ други-тъ языцы, и прѣима постоянь, отличителенъ характеръ. Не само звукове-тъ и думы-тъ съставляватъ принадлежность-тъ и особенность-та на языцы-тъ. Сѣки отъ насъ има своѣ-тъ си логику, свое-то си отличително сричаніе, редъ-тъ и размѣстюваніе думы-тъ, употребленіе тѣхъ или онѣхъ часть, на рѣчь-тъ. Въсточкин-тъ языци, напримѣръ, въ излаганіе мысли-тъ си прѣимать ходъ преобърнать (опаки четхтъ и пишхтъ), ако сѣдимъ за тѣхъ споредъ европейски-тъ наши понятія. — Слѣдъ като ся образувать языкъ-тъ и писмена-та му, начина ся сѣща-та му письменность (книжнина-та), израженіе чувства-та, мысли-тъ и наблюденія-та на народа, изложено съ неговый си языкъ, и упазено съ писмена-та му. Книжнина-та е свидѣтелство за умствен-но-то бытіе народа, священо наслѣдіе, кое-то отъ него ся предава на най късно-то потомство, е стѣкровище, святилище на всичко, що е драго челоуѣку въ живота. — Съ рождение-то на Книжнинѣ-тъ (Литературѣ), епохи-тъ и привремія-та (періоды-тъ) на языка броятся споредъ классически-тъ списатели, както епохи-тъ на исторіѣ-тъ на господарства-та самодръжавны (монархически) разлчатся по-царствованія-та.

Съ просвѣщеніе-то на народы-тѣ съ вѣрж-тѣ и съ наукъ-тѣ, знаменуванъ възвышеніе-то имъ на степенъ на образованны народы. Писменность-та е необходима елѣтница на тѣзъ образованность: тя е сѣщо това за народа, както азбука-та за отдѣленъ единъ чловѣкъ. Само книжовны-а чловѣкъ може да предаде на унуцы-тѣ си мысли-тѣ си, осящанія-та, опыты-тѣ; само народи-тѣ, които имѣтъ сѣщж-тѣ си книжнинѣ, предавать най глав-нѣ-тѣ си часть, своѣ-тѣ душѣ, своѣ-тѣ славѣ, свое-то бытіе на кѣсно-то потомство. Дѣ сѣ страшни-тѣ завоеватели, които сѣ накарвали да трепере млади-а мѣръ? Дѣка е слава-та на дивы-тѣ разрушители на царства-та на побѣляж-тѣ старинѣ? Грозны-тѣ за тѣхъ сказваницы отзвучахъ въ уста-та на разкжсаны-тѣ отъ нхъ народы, и само онѣзи отъ тѣхъ преминали съ имена-та си въ потомство-то, които сѣ били съ врагове-тѣ книжни. Побѣдени-тѣ отымтили своимъ побѣдителямъ съ безсмѣртіе-то, и на вѣкъ внесли въ книги-тѣ на дѣла-та чловѣчески протестъ противъ варварство-то, насиліе-то и безчловѣчіе-то. Имена-та на Камбисовцы-тѣ, Чингисовцы-тѣ, Батіевцы-тѣ съ ужасомъ произносятся въ потомство-то. Твореніе-то на Омира, Виргилія съставлявать наслаждение на всичкій-а образованъ мѣръ, радвать и утѣшавать чловѣчество-то въ теченіе тысячелѣтія.

Какво е было първо твореніе на сякѣ книжнинѣ?

Поезія-та, дѣтинска-на пѣсень на единъ народъ, първъ вѣплъ на радость-тѣ и тѣж-тѣ на чловѣческо-то сѣрдце, които безчестно изражавалъ наслажденія-та си и скѣрби-тѣ си. Проза-та ся родила много по-кѣсно, та и тя въ начало-то была смѣшена съ поезія-тѣ, и съ мѣ-

къ отъ нея ся отдѣлила. Исторія-та на първы-тъ время на сякой народъ е приказка, смѣсь, измыслеваніе-то съ истина-тъ дѣйствителность съ врачюваніе-то и съ вліяніе-то на грозны-тъ силы. Слѣдъ нея слѣдва краснорѣчіе-то собствено, дума-та на ума, изразено съ поетически формы. Съ ввождане науки-тъ, возникава проза-та философска и поучителна (дидактическа). По высоката степень прозы е искусственъ книженъ языкъ, който ся образува у всякого книжнаго народа отъ народны стихъи, отъ подраженіе на классически-тъ языцы, отъ изводи-тъ, показванія-та и трѣбованія-та на науки-тъ, отъ законы-тъ на вкуса, кой-то, може да бѣде нареченъ съвѣсть на ума, и отъ изтънченіе-то и облагороденіе общественный-а животъ .

Като преставихме въ общи начертанія происхожденіе-то, раждане-то, образование на языцы-тъ, що ся явява во време-то, да погледнемъ на тѣхъ, като на дадени, като на явленія въ пространство-то.

Общо-то сравнително языкоученіе сѣществувало отдавно, иъ не всекога е было основано върхъ философски начала (основанія). Не малко пѣже явялися въ ученый-а свѣтъ най-чудны измыслици и предположенія на языкоучены-тъ (лингвисты-тъ): мнозина отъ тѣхъ искали отъ иманы-тъ языцы да ся доищѣтъ до първоначальный-а языкъ, друзи изваждали произлизаніе-то всички-тъ языцы отъ нѣкойси тѣмъ познать: така единъ нидерландскій ученъ извождалъ всички-тъ языцы отъ голландскаго, а пакъ тойзи языкъ самичакъ ся образовалъ (станалъ) предъ триста години, отъ областно-то германско нарѣчіе. Бесплодни-тъ и отъ часть безмысленны-тъ трудове тѣзи

оцѣненіи споредъ достоинство-то отъ ученѣ-тѣ критикѣ, нѣ съ тѣхъ не треба да ся смѣсва сравнително-то я-зыкоученіе, основано не върхъ догажданія-та и съобра-женія, ами на дѣйствиелны-тѣ факты и вещественны матеріялы, събрани систематически, приведени въ строенъ, съобразенъ съ цѣль-тѣ редъ, и очистены, съ строгѣ-тѣ, ученѣ критикѣ. Най важенъ за това матеріялъ служатъ сравнителни-тѣ рѣчници на всички-тѣ языци. На осно-вание тѣзи рѣчници изведени отъ късни-тѣ учени много важни исторически и филологически наблюденія.

Споредъ най новы-тѣ изслѣдванія, языци на Земный Шаръ има повече отъ *три* тысящи. Въобще тѣ могатъ да бждѣтъ раздѣлени на языци едносложны, каквито сѣ: кинезкій, тонкинскій и кохинхинскій, тибетскій, сіамскій и други въ Западнѣ-тѣ Индіѣ, и на языци многосложны, къмъ които принадлежатъ всички-тѣ други. Насъ треба най много да ни заематъ языцы, които сѣ дали зачало-то на нашій Българо-Славянскій языкъ, и които сѣ имали върху му вліяніе.

Това е систима-та на языцы-тѣ Индо-Европейски. Европа-та е полуостровъ на Азіѣ, като Аравія, Дек-канъ и Малакка, и отъ тойзи общи источникъ получила (Европа) свое-то население и языци-тѣ. Въ най дълбока-тѣ старинѣ образовалася въ Среднѣ-тѣ Азіѣ система-та языковъ, която пустнала корени въ всички-тѣ стра-ны. Къмъ ней принадлежатъ: А. Които сѣ останали въ Азіѣ. 1. Языкъ-тѣ *Санскритскій*, прѣвоначалиный языкъ Индіи, упазившійся въ Священны-тѣ книги на Индіи-ца-тѣ; най близка отрасль негова е языкъ-тѣ малайскій, или Кави, който ся е распространѣнъ на югъ отъ Азіѣ

и на истокъ отъ Мадагаскаръ, по всѣмъ-а Индійскій и Тихъ Океанъ до самый-а островъ Пасхи. 2 *Индійски-ть* языцы, зендскій-а, приищенъ на санскритскій-а, пелевскій, старый и новый-а персидскій. 3. *Семетически-ть* языцы, къмъ конто принадлежатъ арабскій и еврейскій-а. Контъ ся преминали въ Европа: 1. *Гръцкй*, 2. *Германски-ть* языцы, конто сж раздѣлили на сѣверны, или скандинавскы, и сѣще нѣмскы, къмъ конто принадлежатъ енглескій и голандскій. 3. *Кельтически-ть* языцы. 4. *Латинскій* или *Римскій языкъ*, отъ кого-то, въ смѣсваніе съ напрешны-тѣ, происхождѣтъ италіанскій, испанскій, портогалскій, романскій, Френскій-а. 5. *Славянски-ть* языцы. Освѣнь това преминали въ Европѣ изъ Азіи фински-тѣ, или чудски-тѣ языцы, унгарскій и татарскій. Оставяме безъ вниманіе другы-тѣ языцы Азіи и на други-тѣ части свѣта, конто не сж имали вліяніе на излагаемый отъ насъ предметъ. Да кажемъ, какво не всички-тѣ, отъ смысленны-тѣ отъ насъ языцы, и еще по малко отъ неупоменжты-тѣ, иматъ писмена (азбукѣ), а книжнина ся намира у по малко-то число. Книжнина (Литература) Классическа, която е имала вліяніе върхъ хода на образованіе-то чловѣчскій-а родъ, и извѣстна-та съ дѣйствіе-то си на други-тѣ языцы, ще ся найде едвамъ ли у двадесать народа.

Всякой языкъ, както мы вече казахме по-горѣ, носи върхъ себеси отпечатъкъ на исторіи-тѣ и характера за народа който го употреблява: разны думы лягатъ на него, като петоры отъ земли въ земесловны-тѣ (геологически-тѣ) образованія (форманціи), нѣкогижъ съ правилины пластове, нѣ повече-то смѣсени и развалены. Въ

ингелншскій-а языкъ, напримѣръ, виждаме думы на старый-а языкъ Бриттовъ, сетиѣ думы латински занесены възъ тѣхъ отъ първы-тѣ имъ покорители, отъ Римлянетѣ; думы на Ангелъ-Саксы-тѣ, думы датски, думы Френски. Въ него има даже думы чисто Италянски. Френски-тѣ формы ся увардили въ дѣянїя-та (акты-тѣ) на разговорища-та (Парламенты-тѣ) и кралски-тѣ и до сега. Нѣмскій-а языкъ е по первообразенъ и по самостоятеленъ отъ ингелншскій-а, нъ и въ него има много Латински и Славянски стихии, това ся обявява съ происхожденіе-то му и съ ветхъ-тѣ му исторїи.

Филологія-та, както вече забѣлѣжихме по горѣ е вѣрна сплтина на исторїи-тѣ, наймного за древны-тѣ народы. Она каква да е дума подава жицѣ за открытія и издырванїя въ лабиринта на тъмны-тѣ сказанїя, въ тѣзи времена, когато не имало нити исторїи, ами и писмена, и когато народы-тѣ, като преминували по обширны-тѣ страны, оставяли единственны по себеси паметници, думы-тѣ си, въ мѣста-та и въ нарѣчїя-та на покоренны-тѣ отъ тѣхъ племена. Въ това отношение представляватъ ни ся любопытны явленїя. Така, напримѣръ, средъ народы-тѣ диваго Кавказа има племе, което говори чисто на древне-то Ирландско нарѣчіе.

Характеръ-а на народа, подобно както и свойството на странъ-тѣ, равномѣрно проявлявася въ свойства-та на языка му. Въ Грьцкїй-а языкъ, напримѣръ, видимъ раздробленіе-то на народа на много, отчасти враждебны племена; виждамъ горѣщо-то, ясно-то и игриво воображеніе, особнъ-тѣ музикалность на народа, която ся проявила въ обиліе-то на звукове-тѣ, споредъ коѣ-то той съставиѣ

и стихови-тъ си и прозѣ-тъ; виждаме творческѣ-тъ му силѣ и занятіе-то съ играчки на младенчествуващій-а му животъ. Пѣснопѣнія-та и повѣствованія-та Омира оставиха, като пѣсенъ приложиха за челоуѣчество-то, като дѣтинска приказка языкъ-тъ на най кѣсны-тъ грѣцки списатели явява на развиваніе-то на юношескій-а духъ въ всичкѣ-тъ красотѣ. Языкъ на Римляне-тъ е глаголъ на юнашки-тъ, неумолими побѣдители, на безсмъртний-а сенатъ, на величавы-тъ императоры, сѣдници-тъ и оратори-тъ. Души-тъ заповѣдателны по кѣси сѣ отъ всички-тъ други: Римляне-тъ отсѣкли члена и мѣстоименіе-то отъ имена-та си и глаголы-тъ, заради това, че въ Спартѣ, подъ име-то на Лагонисмъ, было искусственно отлѣче на войниственно племе, въ Римъ станало характеръ за владыцы-тъ на вселениѣ-тъ. — Языкъ Френскій образовался отъ начала оскудны, разнородны и несвързны, обаче е прекрасенъ; той приноси честь голѣмъ на ума, на геніалности-тъ и любовъ-тъ къмъ отечественнѣ-тъ думѣ на напредни-тъ и сегашны списатели на Френцы-тъ. Въ такъвъ случай треба да имъ подражаваме що годѣ да любимъ като тѣхъ, отечественный-а языкъ, да го обработваме, да го обогатяваме съ новы народны изречения и объртанія (извитія). Той носи на себе характеръ за единъ народъ уменъ, разговорливъ словоохотливъ, и достигналъ най-горниѣ-тъ степенъ на образованіе-то. Въ него найпаче красува слагъ бесѣды на по горне-то общество. Френскій языкъ станалъ дипломатическій отъ XVII столѣтіе, както споредъ обработваніе-то си, така и по леснотѣ-тъ му за двойственностъ-тъ (двосличность-тъ, διπλοῦς).

Инглешкій-а языкъ представлява такожде явление, достойно за забѣляваніе. Британци-тъ, както по горѣ вече казахме, съставили го отъ разнородны части и начала, амъ му придали оригинальный-а характеръ; образovali за него такоже изговоръ, който можалъ да ся състави само на островъ, у народъ, който ся има и (въ много отношенія, не безъ причины) по горенъ отъ други тѣ. Языкъ-тъ на Англіѣ способенъ е къмъ высокъ-тъ поезіѣ, къмъ силно, за въ работѣ витійство, за вършеніе дѣла-та общественны. Шекспиръ и Мильтонъ, Питтъ и Каннингъ, Ротшильдъ и Берингъ употребяватъ го съ различно искусство и успѣхъ. Инглешка-та граматика е най опредѣлена, логическа.

Италіанскій языкъ е най поетическій, и пѣма прозѣ; той е гиздавъ, пріятенъ, мелодическій, и съ тѣзи свойства ся отличава отъ други-тъ языцы. Поезія-та разцвѣтала и повахнала ведно съ вѣкъ-тъ на Медичи и Льва Х. Въ Италіѣ е възникнало умственно-то царство на прекрасны-тъ искусства. Тя като изгуби вещественнѣ-тъ власть върхъ тры-тъ части на свѣтъ-тъ, като изгуби търговіѣ-тъ съ Истокъ, съ коѣ-то бѣше на най голѣмъ степень славы въ средни-тъ вѣкове, славися она и владычествува до сега съ таланты-тъ си и съ гений-тъ. Нъ, по край успѣхи-тъ и процвѣтаніе въ Италіѣ-тъ всичко-то прекрасно и високо, гледаме тамъ, въ исто-то време, челоѣчество-то въ по долиѣ степень; видиме простый-а народъ, който лежи въ невѣжество-то и въ всички-тъ пороцы, дебелъ, нескопосанъ, корыстолюбивъ, крѣвожденъ. Заедно съ занаятски-тъ думы (технически) на искусства-та, *sestini* и *concetti*, *alfresco* и *ada-*

gio, furore u fiasco, влѣзли въ общо употребленіе въ Европѣ тѣрговски думы: *agio, banquiere, ristretto*, откъсяцы отъ старж-тѣ Италянскѣ тѣрговіѣ.

Къмъ сѣверъ отъ Италиѣ, въ самж-тѣ средж на Европѣ, образовался Нѣмскій-а языкъ, който ималъ, особенно въ послѣдне-то време, важно вліяніе върхъ языцы-ты и книжнинж-тѣ на останалж-тѣ нашж часть. Свѣтаприсходящъ непосредственно отъ общій-а источникъ на языцы-тѣ Индо-Европейски, сжщо книжовный-а нѣмскій языкъ ся образовалъ отъ XVI вѣкъ съ Лютеровъ-а преводъ на книги-тѣ (библиѣ-тѣ), и съ богатство-то си, скрашенность-тѣ, способность-тѣ да прѣима всички-тѣ формы и да ся ползова съ съкровища-та на други-тѣ языцы, заелъ едно отъ прѣвы-тѣ мѣста помежду всички-тѣ языцы въ свѣта. Германія (Нѣмско) е преимжщественно страна на умозрѣніе-то и на наукж-тѣ: богословіе-то, правовѣдѣніе то, умозрително-то цѣлителство (медицинж-тѣ) и философія-та цвѣтжтъ въ неѣ съ всичкж-тѣ си силж, и распрострапяватъ отъ това средоточіе Европы шинове-тѣ на просвѣщеніе-то во всѣ-тѣ страны. Нѣмцы-тѣ, съ основателно-то изученіе всѣ-тѣ людски языцы, усвоили си, въ близки, классически преводы, литературж-тѣ на всички-тѣ други новы и стары народы. Нѣ, по чудно обертаніе ума чловѣческаго, сжщій-а языкъ у Нѣмцы-тѣ много време былъ въ презираніе. Прочутый-а философъ нѣмскій и Европейскій, Лейбницъ, изразжалъ мысли-тѣ си и наблюденія по-Латински и по-Френски. Най великій-а отъ Протестантски-тѣ владѣтели на Германіѣ, Фридрихъ II, незналъ Книжнинж-тѣ на отечество-то си, еще ѣ презиралъ — и въ това време, кога въ неѣ вече ся славили Клопштокъ,

Лессингъ, Гете, Виландъ. Хрістіанъ Волифъ първъ ся рѣшилъ да говори заради философїѣ-тѣ по-нѣмски, и распространилъ охотѣ-тѣ да ся занимаѣ съ умозрителны науки въ всичко-то си отечество. Нѣ много време еще ученый языкъ на нѣмцы-тѣ кѣснѣлъ въ дивостъ и варварство. Достойно е явленіе-то за вниманіе. Поетическій-а языкъ на нѣмцы-тѣ е изразителенъ, дълбокъ, гиздавъ, изобилва съ задушевы думы; той служилъ за орждіе за израженіе създанія-та на велики-тѣ поеты, и приималъ, споредъ указваніе-то на духа имъ, вси-тѣ възможны видове и формы, отъ време-то на маннезингеры-тѣ до нынѣ, (*) а языкъ-а на умозрѣніе-то и на наукѣ-тѣ влачился въ вериги-тѣ на педанство-то. Кантъ писалъ съ слогъ тежъкъ и тъменъ; подражатели-тѣ му и послѣдователи, приминали го въ непроумѣванность-тѣ (непостижность)

Выспренность-та, мъглявость, непроумѣванность-та, станали облачка (ципа) на велики-тѣ истини и открыванія въ область-тѣ на чловѣческой-а умъ. Най знаменитый-а отъ новы-тѣ философы (Гегель), на умираніе, рекалъ: » само единъ ученикъ мя разумѣ », и сетнѣ съ скорбъ прибавилъ: » нѣ, и той мя не разумѣваше! » Видися обаче, че мода-та на изложение така философски-тѣ предмети минува; защо начнахъ да пишжтъ по повременны-тѣ изданія съ совѣтованія и забѣлзванія да оставжтъ тойзи искусственъ языкъ.

Исторія-та и характеръ-а на българскій народъ проявявася въ языкъ-а му не съ едни отдѣлены думы, заеты отъ людски-тѣ языцы, съ които не на сношенія. Като ся разлегналъ по странѣ-тѣ, пресичана отъ старѣ

(*) Употреблявася въ просторѣчіе-то

планина, и окружаема съ доволны рѣки. Тойзи языкъ съставлява двѣ нарѣчія Трако-Българско и Македонско. Языкъ-тъ нашъ происходящъ право отъ *стараю* (Славенскаго), станалъ писменническъ съ пріятіе българитѣ православнихъ-тѣ вържъ, като Св. Кирилъ и Методій измыслили (съставили) азбукъ-тѣ и превели по голѣмъ-тѣ часть на книги-тѣ богослужебны. Тойзи въпросъ обаче еще не е до сущъ рѣшенъ отъ учены-тѣ, ако исключительно на Български ся е привело священо-то писаніе. Миѣнія има, че Българи-тѣ имали преди Кирила и Методія азбукъ, и негли писмена. Приписвася че Годска-та сѣщо, отъ тѣхъ употребявана, докле нашій языкъ *старый-а* Славянскій ознаменовался съ священи-тѣ преводы, както казахме напредъ. Книжнина-та му, преимъщественно духовна-та, процветавала при Симеона царя; нъ съ паданіе-то на народа Книжнина-та му бѣше ся въспрѣла, и народъ лежеше въ мрака на невѣдѣніе-то. Злобата и всеразорително-то време лишихъ ны отъ многообразны-тѣ стары рѣкописи на побѣлыхъ-тѣ нашъ старинъ. Други-тѣ драгоцѣнности книжовны и тѣ отъ немараніе и несабудение народно предадени и изгорѣны въ нестолѣнни-тѣ времена. Предъ до години безсмъртний-а Великиъ изведи Българи-тѣ отъ дълбокій-а сѣнь, като ги събуди къмъ умственнъ дѣятельность. Отъ тогава до сега языкъ-тъ си намѣри почетно-то мѣсто въ училища-та; които способствувахъ за възражденіе ново-Българскъ-тѣ Книжнинъ. Тя сега за сега доволно има книги, веднось съ учебници и Словници. Старо-Българо-Славянскій языкъ е богатъ, доброзвученъ, производителенъ, има формы отъ спреженіе, и склоненіе-то, и падежи много

пълны; що тося ударя съ най добры-тъ въ това отношеніе
языцы: Гръцкій-а и Латинскій-а. Новый-а нашъ языкъ е
повече-то разрѣшителенъ (аналитескъ), безъ падежи-тъ
всички, нъ е мекъ, гладкъ, сладкъ и има драгость.
Падежи-тъ повече-то ся пазили въ по отдалеченны-тъ
времена, въ народны-тъ, юнашки пѣсни и приказки-тъ,
съ които изобилва народа. Въ послѣдне-то време, языкъ-
тъ като получи първенство-то въ преподаваніе на учи-
лища-та, като станва обще говоримій помежду избранно-
то общество българско, и писменъ, необходимы свойства
за напредъка му, прія и пріима тънкотїи-тъ си язычны,
и ся чисти отъ всякъ несвойственность, противна на
духа му. Отличителна-та му народна Книжнина сж пре-
пирны-тъ писменически, съ които ся бори срѣшу тѣзи,
които не даватъ да цвѣти народность-та му. Общо-то
мѣніе за истинно-то просвѣщеніе получи права-та
си, въ по голѣмъ-тъ часть на Българїѣхъ, и негли учили-
ща-та и Църкви-тъ ся устроиѣхъ и устрояватъ, както
требва, съ съзнаніе. Въ други-тъ мѣста бореніе-то нъ-
равствено слѣдва и взима по лека лека върхъ. Така
утѣшително е да кажеме, макаръ да влизаме въ частно-
сти, че нашій първенствуѣщїй, епархіаленъ градъ, Тър-
ново, бѣлѣжно ся управи и стѣпва въ преобразование-
то учебно. Габрово, получи улучшеніе, като ся прегле-
да наредбѣхъ-тъ му учебнѣхъ, и съ добываніе еще одного
учителя образованнаго. Въ Свищовъ удобреніе и
преобразование станѣхъ въ учебнѣхъ-тъ часть и наредѣхъ,
снадбѣся съ недостаточны и добры учители. Като ся има
въ видъ обще-то съединеніе, съ общи-тъ средства да
ся дѣйствиува, споредъ статистическій законъ: *vires unitae*

adont (сѣдинены-тѣ силы дѣйствовать), минахъ-тѣ годи-
нѣ като станахъ събирания общи на граждане-тѣ за у-
ченіе то да ся преобрази; като ся събирахъ на засѣда-
ніе всички-тѣ учители, слѣдъ дѣянія-та и размышленія-та
учебны. Съставихъся прописы (программы) и редъ-тѣ
училищентъ, и така мы слѣдоваме да вървимъ по това
нареждане, по главнѣ-тѣ общѣ посока, за общій-а у-
спѣхъ на питомцы-тѣ Свищова града. (Всеконечно като
ся изпълни начертаніе за Главно-то, общо завѣденіе,
цѣль-тѣ на просвѣщеніе-то пѣлю ще ся достигне).

Отъ старнѣ-тѣ прочее на учащи-тѣ и учащи-тѣ ся
приносимъ благодарности на попечители-тѣ (*), надзира-
тели (епитропи) благодѣтели-тѣ и на покойнаго х. Па-
рашкева (молитствуваме въ горній-а мѣръ да е счисленъ
помежду милостивы-тѣ). Мы учители, имаме залогъ да ся
трудиме за образованіе-то на младежа. Граждане-тѣ въ-
обще похваляме за ревность-тѣ къмъ заведеніе-то, които
по силы-тѣ си жертвовать за да ся покривать иждивенія (хар-
чове) на училища-та. Тазъ ревность имъ прави честь и
славъ, дѣто това тѣхно наклоненіе и печатно презъ Въ-
стника ся извѣсти, и презъ Книжицы-тѣ, за примѣръ не-
гли за други-тѣ градове и мѣста. Утѣшително е еще да
замѣтимъ, че въ града любопрочитаніе-то отечественны-
тѣ книги ся распространява помежду по горній чинъ на
общество-то. Читалище-то градско подобно ся обогатява
съ книги; то учи сына на покойного уч. Хр. Павловича
и печати Краснописаніе. — Богословіе-то на Софронія

(*) Жителствуѣщи въ Букорещъ, гг. Г. Адамасовича и Д. Мана.

преписано и по управено отъ къмъ языка отъ г. Т. Хрулева съ разглеждане и отъ други-тъ учителя, за по лесно да ся проумѣва, служи сега по Църковы-тъ за сказваніе слова, и приноси добъръ плодъ; подобно Хрулевъ изважда и други различни учебници за преоготовително учение. Паметъ и благодарность въ сърдца-та ся питаѣтъ за скоропочиналаго уч. Димитра (Михайловскій), възспѣваемого жалко отъ града, и за пок. Христана Павловича, жертвы на холерж-тж. Да ти ся утѣши паметъ-тж, любородный, благовѣстіе-то ти (Евангеліе-то) ся напечати и ся служи въ Църковы-тъ по него. » Вѣчна память ти, Христане » Просвѣтителю народный. »

НЕДОВОЛНЫЙ СЪ СВОЕ-ТО СИ СЪСТОЯНІЕ.

прѣвелъ

Г. Теохаровъ.

Тома былъ единъ сиромашъ селаченинъ и прѣкарвалъ животъ-тъ си въ тяжкѣ работѣ. Нъ като былъ той прилѣженъ могъ всегда да изработи толко, колко-то му было нужно за дневно-то прѣхранваніе.

Обаче нему дотягнѣло това състояніе. Той отишълъ на нивѣ-тѣ съ огорченіе и отпращалъ работѣ-тѣ си съ негодованіе на сѣдѣж-тѣ. » Други-ты, думалъ си той, сѣ такъвы челѣвѣци, какъвъ то и азъ: зашто тѣя помалко отъ мене работѣтъ, а по-вече иматъ иманіе? А още сѣ и много такъвы, които съвсѣмъ не работѣтъ, или работѣтъ тогава само, когато имъ ся поиска, нъ живѣѣтъ богато; а азъ длѣженъ съмъ всякій день да работѣмъ така, что-то потъ да тече отъ мене като чучурки! » Той поглядналъ камъ небе-то и рѣкъ: » Господь Богъ чудно раздѣлява богатство-то: всегда той дава лѣнивому по-вече нежели прилѣжному — злѣму по-вече нежели добромѣ. Зашто да не съмъ и азъ така богатъ, както е мой-тъ съсѣдъ? »

Огорченіе-то на свое-то състояніе, до толко ся усилило въ сиромаха Тома, что-то той зарязалъ работѣ-тъ и отишълъ удома си. Вечерь-та нѣмалъ что да вечера, зачто-то въ тоя день ничто не бѣ изработилъ. На кого той да ся оплачи? гладъ-тъ му далъ силно да почувствува, че той е виноватый. Утрень-та едва слънце-то бѣ изгрѣло и той отишълъ на работѣ.

Нива-та, на коя-то той работялъ была до единъ голѣмъ пѣтъ, и той глядалъ много богаты челоуѣци, които минували по край него, въ добры каруци и облека — ту въ градъ-тъ, ту изъ градъ-тъ. Това зрѣлище пакъ възбудило негово-то неудоволствіе, и той пакъ начыналъ да завижда на челоуѣци-ты, които почиталъ за по-щастливы отъ себѣ си. Едно желаніе подиръ друго ся тѣснило въ негово-то сръдце; той пакъ щялъ да остави работѣ-тъ си, ако желѣдѣкъ-тъ му не напоминалъ за вчерашнѣ-тъ вечеръ.

Тутакси той видѣлъ единъ великолѣпнѣ каруцѣ, която като дошла при него ся запряла. Една прѣкрасна жена, на коя-то добросръдечіе было написано на лицето ѳ, излѣзла изъ неѣ. Тя была Вѣлшебница Евергета. » Добръ ты день пріятелю мой, казала тя. Что работишь? Ахъ! какъ си ты щастливъ, че живѣеши въ такъво прѣкрасно село и обработваш такъвъ хубавъ земѣ! Азъ ся вѣсхищавамъ отъ тукашны-ты видове ».

Дали, рѣкъ Тома, въ само-то вы състояніе това е вамъ по-пріятно? Не, вы само ми ся присмивате. Ако имахъ азъ такъвы хубавы коніе и толко богатства, каквы-то сѣ у васъ, то азъ никогашъ не бы помислилъ за тукашно-то мѣсто.

Взмшебница. Види ся че ты си неблагодарень съ живота си.

Тома. Какъ да съмъ азъ благодарень? погледнете рѣцѣ-тѣ ми; тѣ сѣ ся втвърднѣли. Глядате ли какъвъ потъѣтече отъ мене и какъ съмъ загорѣлъ отъ слънце-то? Азъ работѣ цѣль день безпрѣстанно, и за това само, че не умирамъ отъ гладъ. А кога-то погледна на васъ, какво е ваше-то тѣло нѣжно! какви бѣли рѣчки! Види ся че вы за ничто нетръпите недостатѣкъ, и не знайте что е това нуждѣ.

Взмшебница. Нѣ пріятелю мой, не е всякой щастливъ, както отъ пръвѣй поглядъ ти ся чини. Може той самый, кого-то ты за щастливъ почиташъ, да ся мѣчи съ безпокойство, което ты не чувствувашъ.

Том. Добрѣ е вамъ така да разсѣждате, когато вы въ ничто незнайте недостатѣкъ. Вы съвсѣмъ друго-яче сяхте да говорите, ако быхте были на мое-то мѣсто.

Взмшеб. Истинно-то щастіе не състой въ богатство-то, ни въ знатность-тѣ и нито въ роскошный животъ. Увѣрявамъ тя, че мнозина богаты чловѣци пожелади бы да бѣдѣтъ на твое-то мѣсто.

Том. Не, азъ никогашъ това не щѣ повѣрвамъ.

Взмшеб. А зачто? у кого има много богатство, у него има и много грижы. За да управлява нѣкой голѣмъ-то богатство, трѣбва и голѣмъ разумъ да има. Богатый чловѣкъ може да бѣде измамень и да изгуби вси-что-то си богатство. Ако негови-ты прѣдпріятія не ся угождать на други-ты, то вси-что-ты го хулять. Освѣнь това той бива подхвърленъ въ различни огорченія и безпокойства. Чловѣческо-то щастіе състой само въ душевно спо-

койстѣ и вътрѣшно удоволствіе. Който това има, той може да бѣде щастливъ и съ малко-то си иманіе.

Тома. Това може да е истина; нъ при всички-ты тыя, богатъ да е чловѣкъ весма си е по-добрѣ. Помыслете, какъ е пріятно чловѣку да има всегда плънж кисійкж-тж си съ парички и да купува съ тѣхъ всичко, какво си поиска.

Вълшеб. Глядамъ че ты неможешъ да отстапишъ отъ това мнѣніе, косто имашъ за богатство-то и нещешъ прѣстана отъ да ся оплаквашъ на своѣ-тж участь. Добрѣ! Дойди съ мене; азъ щж ти дамъ свободж да си избереши състояніе, какво-то е тѣбъ угодно.

Тома завчасъ неповѣрвалъ весма радостно-то за него общаніе. Той незналъ какъ да отблагодари Вълшебницж-тж, за такъвж милость; и, като въображавалъ въ себѣ, че ще бѣде богатъ и прочуть Господинъ, опрощавался на всегда отъ бѣдно-то си село.

Вълшебница-та го турнала съ себѣ въ каруцж-тж, и тія скоро достигнали въ нейны-ты Палаты, на които великолѣпіе-то едва не ослѣпило сиромаша Тома. Като излѣзна отъ каруцж-тж, той си отиралъ цървулы-ты, за да не окаля дворѣ-тѣ, и така ся оправялъ, что-то Вълшебница-та принждена была да ся засмѣе, като гледала на неговж-тж грѣжж. Тя му казала да врьви по неж, и го завела въ еднж богато-накиченж Залж. Тома ся изумилъ като видѣлъ такъвж свѣтлость, каква-то отъ понапрѣдъ и въ сынъ не му ся показвала. Той стоялъ като сдървенъ.

» Сега избирай бѣдѣщж-тж си участь » рѣкла Вълшебницж-тж. » Ето рядъ отъ чувалы, въ които лѣжатъ

различны челоѣчески сѣстоянія съ тѣхны-ты тяжести. Избери отъ тѣхъ тоя, който ся тебѣ угоди и ще бѣде спорядъ твои-ты силы ». Тома дошълъ до чувалы-ты като трѣпералъ отъ радость. Той подигналъ прѣвый чувалъ, нѣ го видѣлъ много тяжкѣ. » Не! казалъ той » азъ не щѣ това сѣстояніе ». Вѣлшебница-та му казала да разврѣже чувалъ-тъ и да види какво е това сѣстояніе. Той го разврѣзалъ и видѣлъ въ него надписъ: *сѣстояніе на Господаря*. » Азъ никогашъ не съмъ помислилъ, казалъ той, че съ господареты трѣбва да носѣмъ тяжесть. »

Той отишълъ по-нататкѣ и повдигналъ още нѣколко чували — единъ подиръ другъ; нѣ всичкы-ты были за него тѣврдѣ тяжкы. Той клатилъ главѣ-тъ си и отхождалъ отъ тѣхъ по-нататкѣ. Мѣжду това той видѣлъ единъ чувалъ весма тяжкѣ и като го разврѣзалъ, позналъ че това сѣстояніе было на богатый челоѣкѣ. Глядамъ, че Вѣлшебница-та ми говорила истинѣ-тъ, помислилъ си той. Най-послѣ паднало му ся единъ чувалъ, който былъ легкѣ като перо. Тома попыталъ Вѣлшебницѣ-тъ, за да му дозволи да земе това сѣстояніе.

» Добрѣ! рѣкла Вѣлшебница-та, » твоя-та просьба трѣбва да ся испълни. Разврѣжи чувалъ-тъ и погляди, что е въ него? Нека това сѣстояніе бѣде твое. »

Тома благодарилъ Вѣлшебница-та и ѣ цѣлуналъ полѣ-тъ. » Да видимъ Тома что ти ся паднало! » казвалъ той, като разврѣзвалъ чувалъ-тъ съ растрепераны отъ радость рѣцѣ. Нѣ той что видѣлъ въ тоя чувалъ? *сѣстояніе на бѣдный — сѣстояніе на такъвъ челоѣкѣ, който ничто нѣма, освѣнь самый необходимый. Неца-стлизъ е той, ако не бѣде благодаренъ на своѣ-тъ участь.*

Взлмбннца. Что стана съ тебѣ Тома? ты стоишь като сдървенъ.

Тома Ахъ! дѣ е мое-то щастіе?

Взлмб. Иди си неблагодарный и ся научи да бж-дешъ задоволенъ. Провидѣніе-то безъ съмнѣніе щяло бы да тя опредѣли на по-высока участь, ако бѣше ты въ състояніе-то си ъ прѣтрыпѣлъ. Ты отъопытъ си позналъ, че колко-то е по-высоко състояніе-то, толко по-голѣма има то тяжесть. Нещяше-ли ты да имашъ още по-голѣмы причины да ся оплаквашъ на сждбж-тж ако бѣше станалъ прочутъ и богатъ? на ненаситный человекъ никакво състояніе неможе да му угоди; никогашъ той небыва благодаренъ, и самъ прави животъ-тъ си тѣменъ и тяжкъ, макаръ и да може да го прѣкара спокойно. Кажимъ, какво щяхъ за тѣбѣ да говорѣть, ако бѣше поискалъ да натоваришь на овцѣ, голѣмъ товаръ отъ хлѣбъ? нещяхъ-ли да тя нарѣкатъ лудъ? Какъ ся оплаквашъ ты сега на сждбж-тж, че тя опредѣлила съ състояніе спорядъ твои-ты силы? иди и ся оправи; работи прилжно и така покажи, че ты си ся поправилъ. Иди и ся научи да ся благодаришь съ състояніе-то си: то е за тѣбѣ по-добро-то отъ всичко друго, и то само може да тя направи щастливъ.

МЕЦЮЦОӨЪ.

Евреи-ти наричатъ съ това имя едно пергаментно кжсче, което загнуздявать въ подвой-ти на враты-ты у свои-ты кжщя, като приемать буквально онова, что Мойсей имъ е заповѣдалъ у Второзаконіе-то, и имъ е казалъ: » Вы не ще забравите никогажъ законъ Божій; вы ще го напечатате по подвой-ти на ваши-ты враты. » Тыя изговарванія нѣмаше да кажътъ друго ничто, токо: Вы ще си наумѣвате всякогажъ или кога влазате въ кжщя-та си, или кога излазате. Обаче еврейскы-ти учителя сякахъ, че законодатель-тъ искаше нѣчто повѣче. Тии рекохъ, че да не станѣтъ за смѣхъ съ писаніе-то извънъ по тѣхны-ты врата на Божы-ты заповѣди, или и да ги неотварятъ на заплескваніе-то отъ злотворци-ти, трѣбаше понѣ да ги напишуть на пергаментъ и да ги увѣжътъ въ нѣчто. За това записвать на едно четвъртито пергаментно кжсче, направено нарочито, написано съ особито мастило, съ писало твърдѣ кжтно, тыя думы: » Слушай, Израйле, азъ съмъ Господь, и т. н. » (Втз., VI, 4, 5, 6, 7, 8, 9.) » Той ще дойде, ако ты ся покорявашъ на мои-ты заповѣданія ». До тыя думы: » Ты ще ги напишешъ върху подвой-ти на твои-ты кжщя; и т. н. » (Втз. XI, 13.) Послѣ това свивать пергаментъ и го вла-

чатъ въ трѣстена цѣва или друга нѣкоя; сетиѣ нап-
свать на край цѣва-та рѣчь *Садай*, что е одна отъ и-
мена-та на Бога; поставять ся по враты-ты на кѣща,
стаи и по вси-ты мѣста, дѣто честять; нѣхнувать ся
по створове-ти на врата-та, отъ дѣсна страна; всякой
нѣтъ кога влзять въ кащѣ или излазять, дакачвать то-
ва мѣсто съ врѣха на прѣста, и сетиѣ цалувать прѣс-
та си отъ побожность. Еврейска-та рѣчь *мецюца* озна-
чава собствено кѣщны-ты прагове; обаче тѣи именувать
тѣѣ и свивалка-та, за която станѣ дума.

СРЪБРО-ТО.

Говоришь ми, за сръбро, нѣчто толкось непостоянно! ако вѣрвашъ, че твое-то трѣбува всякогажъ да бжде у тебѣ, варди всичко за тебе-си, бжди му самичкъ ступанинъ; обаче ако не ти принадлежи, ако принадлежи на слѣпа-та честь, зашто нещешъ да дадешъ никому? Кой знае? може бы честь-та да ти го оттъмне единъ день, за да го раздаде другому, който ще бжде невреденъ. Тѣй, съвѣтувамъ тя да го употребиишь благородно, докѣ му си господарь, да помогнешъ на злополучни хора, и да убогатишь колко ся може твои-ты пріятелѣ. Подобенъ обычай ще ти направи безсмъртнѣ почестъ; и ако нѣкогажъ испаднешъ въ немотъ, ты можешъ да ся надѣешъ, че ще тя замогнать. Тѣи купове что чловѣкъ разнася полезно, по-добрѣ сж поставени отъ онезъ, които ты законавать въ зимника, както ты струвашъ.

БЛЪГАРСКИ НАРОДНИ ПЪСНЫ,

Събрани

отъ

*Василія Димитріева Жерувненца, а слушани въ
Жерувнѣ отъ Васильевъ-тъ Власова супруж.*

Че се не Вълю разболялъ,
Та лежалъ Вълю та булялъ
Тъкмо девять мѣсяци,
Никой не се не допыталъ,
Що му не болестъ-та,
А той се самъ осѣтилъ.
Вълю майки си думаше:
Я, иди маде! я, иди
У какини Ювкини
Та да си какъ повикашъ,
Тукъ при мене да доде,
Каки си щъ убадижъ:
Що ми не болестъ-та.
Че стана Вълюва майка
Та отиде у Ювини,
Ачи на Ювж думаше:
Връви Ювоу дома,
Мене Вълю ме проводи
На тебъ ще убаде
Що му не болестъ-та.
Стана Ювж па у Вълюви отиде,
Вълю каки си думаше:
Каколь-о како Юволь-о,
Азъ щъ ти убадижъ

Що ѣ болѣсть-та :
 Менѣ е сторено и направено
 За едно бѣло момиче ,
 За керкѣ Жейнова .
 Менѣ ѣ Герги направилъ ,
 Герги Серкато :
 На сапунъ ме ѣ записалъ ;
 Ами каколь-о да те попытамъ :
 Да иди майка, да рече ,
 Гергя да повыка ,
 Тукъ при мене да дойде ,
 На Гергя да ся помолъж .
 Че стана Вълвова майка
 Та си при Гергя отиде ,
 Ачи на Герги думаше :
 Герги-ле миличъкъ баби
 Мене мя Вълю проводи
 У дома да те заведж .
 Стана Герги та си при Вълѣ отиде
 Ачи Вълю Герги си думаше :
 Герги-ле бенимъ іолдашимъ ,
 Нѣщо щж да ты се помолъж ;
 Ако ме си записалъ
 За хубавж керкѣ Жейновж ,
 Молъж ты се да ме отвърнишъ ,
 Халмалъ да ты ѣ керкѣ Жейнова
 Съ мои-ты желты желтицы ;
 Тукъ ме брате , отпиши ,
 А Герги Вълю си думаше :
 Какъ щж те Вълю , отпишж ,
 На книгж съмъ те записалъ ,
 На сапунъ съмъ те зарекалъ ;
 Книгжтъ въ огня върлихъ ,
 А сапуня въ оджтъ пустихъ ;
 Какъ-то изгори тая книга
 Тжй да гори Вълвова майка ,
 Какъ-то се стопи тоя сапунъ
 Тжй да се топи и Вълю .

Отъ Сборникъ
на
Ивана Стефчева.

Слънце Слънце зайдомъ заиде
Задъ горъ зеленъ въ поле широко
А моми ся съборъ събирахъ
Да си идятъ прѣзь горъ зеленъ
Прѣзь горъ зеленъ въ поле широко
Въ поле широко на студены извори
Да належатъ водъ изворовъ
А момци ся съборъ събрахъ
И отборъ отбирахъ
Да отидятъ прѣзь горъ зеленъ
Прѣзь горъ зеленъ въ поле широко
Да приварятъ вситы малкы момы
Малкы момы и подѣвки
Да имъ напивятъ водъ изворовъ
Най напредъ врьвеше
Мома Ангелина
Привари ѿ Гюру добъръ юнакъ
Отговаря мома Ангелина
Я махни ся Гюру добъръ юнакъ
Чи знаешъ ли мене какъ мя викать
Мене викать мома Ангелина
Мома Ангелина незнайна гедя
Отговаря Гюру добъръ юнакъ
Ой та тебе мома Ангелино
Тебе викать мома Ангелина
Мома Ангелина незнайна гедя
Мене викатъ Гюру добъръ юнакъ
Ние съ тебе двама да ся земемъ.

Отъ Сборникъ-тъ

на

Ө. Н. Ш.

Мартинъ и Стайко

Паднала слана голѣма,
Изгорѣ горѣ зеленѣ
И на горѣ-тѣ листьѣ-то.
Момцы са постанали,
Мартинъ и Стайко двама-та.
Мартинъ на Стайка думаше:
» Бревари! кардашь и юдашь!
» Какъ щемъ презъ Габрово да минемъ,
» Като ны Габровцы познавѣтъ? »
А Стайко отговаряше:
» И туй ли да те научѣ;
» Азъ имамъ лице ергенско;
» Ты стани младѣ дѣвойкѣ,
» Че щемъ свадбѣ да вдигнемъ,
» И тѣй презъ Габрово щемъ мина,
» И съ насъ още сватове —
» Дружина върна сговорна. »
Голѣмѣ свадбѣ вдигнали
И презъ Габрово вървѣли.
Никой ми не ги позналъ;
Срѣща имъ иди циганче,
Та си ги то познало,
Че си при кадіѣ отиди
И на кадія думаше:
» Що стоишь, кадію, що гледашъ?
» Туй не е свадба голѣма;
» Ами сжъ Мартинъ и Стайко. «
Кадія хаберъ проводи,
Та си свадбѣ-тѣ повърна.

Съвременна летопись.

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДНЕВНИКЪ

Негово Величество Честитый Самодержецъ нашъ Султанъ Абдулъ-Меджитъ, комуто Богъ да продължи дни-ты, който отдава всякогажъ правдинъ на вси-ти подъ негова сѣнка послушници безъ разлика на народность-та, споредъ исканіе-то на настоятеле-ти отъ Българска-та въ Цареградъ Църква, благоизволява да ся приемятъ и отъ Българе-ти петнадесять души млади момци въ Цареградско-то Лѣкарско училище. Тая случка разрадва вси-ты Българе, които не прѣстанватъ да молятъ Богу за благоденствіе-то на Н. В. и да благодарятъ за добро-то, что ся получили.

Князь Наполеонъ отїива въ Варшава, дѣто станахъ голѣмы военны изгледванія прѣдъ Русскый Самодержецъ и Прусскый князь.

Парижкы-ты разговарванія за нарежданіе-то на Молдо-Влахія приемятъ край.

Казано-то оставяне за пристанище Вил-франшь на Россія ся приемя твърдѣ за важно отъ инглескый печать, който показва опасность-тѣ му за Англія, че Россія като направи морскый арсеналъ въ Сръдиземно море може отъ тамъ да праща военны корабы противъ Англія, Франца и Австрія.

Нѣмскій Вѣстникъ отъ Вѣнна каже, че докль вѣсточна-та политика Австрійска и Русска-та бѣдѣть прѣкомъ противоположны една на друга, не възможно ще бѣде да ся помисли за искрѣпно съвързване между двѣ-тъ силы, а колкото за възвръщане-то на ветха-та *Свѣта* Спомощь, нито трѣба да ся помислева вѣке.

Австрійскій министръ, князь Буоль, испраща писмо на дипломатическы-ти си агенти по чужды-ты мѣста, въ което той изъяснява клоненіе-то на духа отъ Парижкы-ты разговарванія и между това имъ забѣлѣжа, че никогажъ неще ся прости дѣйствително съединеніе-то на Молдо - Влахія безъ размирица.

Споредъ Франкфортскій вѣстникъ, вси-ты силы, които подписахъ Парижкый трактатъ, испращатъ сборно едни нотж на Австрія ради дѣло-то за плаваніе-то на Дунавъ. Въ таязь нотж сж показаны точки-ты, что ся пада да ся промѣнятъ и разуи кой-то трѣба да имѣтъ промѣненія-та, и това съгласіе да може ся припознае и потвърди отъ Парижкый Конгресъ, что ще стане още единъ пѣтъ прѣзъ тазъ есень.

Ако и да ся заключи миръ между Небесна-та Самодържава и спомощны-ты силы, жителе-ти отъ Кантонъ слѣдвать да убивать Европейци-ты кога ги намиратъ да сж сами. » Отгоръ за петь дена, пише офицеринъ на инглескый вѣстникъ, прѣчетохме двадесѣть и три злополучны жертвы отъ невѣрство-то и отъ лощавина-та на наши дивый и невредный врагъ. Два чловѣка сяграбнахъ въ приградія-та и никой не ги видѣ вѣке. » Тыя убійства даватъ мѣсто за двойно пригледваніе: или высоко-то управление е безсилно да направи да ся почитать желанія-та му до крайща-та на тая пространна самодържава, или чиновници-ти, като гледать трактата какъ едно устѣхваніе изговорено отъ опасность, вѣрвать да го не припознаѣтъ безъ да не угодятъ на управление-то.

Въ Испанія, продажба-та на имоти-ти, что принадлежать на управление-то и на общества-та, всякой день дава размыслеванія на народа. Колкото за имота на духовенство-то, министерство-то опрѣдѣли, казвать, да не подкача ничто докѣ не познае мысль-тъ на нови-ти Кортези.

Мѣжностъ-та ради питаніе-то на Пруско-то управление, что направи толкосъ припирни въ нѣмскы-ты вѣстници, уравни ся.

Извѣстывать отъ Берлинъ, че царь-тъ подписа указа, что оставя управление-то на Прускаго княза.

Разговарваніе ставать въ Цареградъ за 'да утъкнѣть питанія-та ради Черна - Гора.

КНИЖЕВЕНЪ ДНЕВНИКЪ.

5) *Скратеніе на Турска-та Исторія отъ основаніе-то на Имперія-та до наш-тъ дни. Списана на Францушкы отъ Н. Малуфа. Прѣведена и попълнена съ нѣкой приложенія отъ П. Р. Славейкова. in 16° обр. 68. Цариградъ - Галата. у Книгопечатница-та Цанкова и Миркова. 1857.*

6) *Букварь нареденъ отъ Петка Р. Славейкова. in 16° обр. 16. Иста Книгопечатня 1858.*

Двѣ книжки хубавы и полезны

Прѣвела е Славейковъ рѣка.

Печатаны съ тискала желѣзны

Отъ Цанкова съ голѣма си мѣка.

Букварь и скратена исторія

За Българскы-ты млади юнаци,

Да ги прочитатъ изъ Българія

За тѣя книги доста голаци.

Писатель-тъ имъ е пѣснотворецъ,

Редъ-тъ му има край все глаголы, *)

Съ имена былъ бы чюдотворецъ,

И вси-ты хора ще задоволи.

ПОГРЕШКИ

Книжка 16-та.

образъ.	печатано .	редъ	чети.
307	—	5 Бѣхъ	Бѣхъ вѣке
»	—	26 самъ си	самъ си да учи
308	—	16 засѣняванія	засѣнчеванія
309	—	2 да ся	да ѣж
341	—	13 честь	есть

Книжка 17

5	—	9 стѣяка	спѣшка
«	—	21 Историѣ	Исторіи

*) Гледѣй стих. образъ 352 Книжка 16.

К Н И Г И

кои-то ся сѣ печатали въ Печатницѣ-тѣх
ни и ся намирътъ за продажбѣ :

СКРАТЕНІЕ на ТУРСКА-ТА ИСТОРИЯ преведена, попълнена и издадена отъ П. Р. Славейкова. — 8^{ва} 68 стр. Цѣна ... 1 цванецъ.

КРАТКА СВЯЩЕННА ИСТОРИЯ преведена отъ Архимандрита Партенія Зографскій. 8^{ва} 120 стран. Цѣна 5 гр.

ЦВѢТОСЪБРАНІЕ (Славян Христоматія) Старо-Българскаго языка издадена отъ Никифора П. Константинова. гол. 8^{ва} 200 стр. Цѣна 8 гр.

Учебни Книжки за Дѣца-та, наредени и издадени отъ П. Р. Славейкова :

КНИЖКА I. БУКВАРЬ 8^{ва} 16 стр. Цѣна 1 гр.

КНИЖКА II. СВЯЩЕННА ИСТОРИЯ.

КРАТКА ВСЕОБЩА ИСТОРИЯ отъ Йоакима Груева. гол. 8^{ва} стр. 222. Цѣна ... 16 гр.

ЕЛЕКТРИЧЕСКИ ТЕЛЕГРАФЪ преведенъ отъ францушки отъ Хр. Ваклидова. Издаденъ отъ Пантели Г. Кисимова. 8^{ва} 64 стр.

БЛАГОНРАВІЕ преведено отъ Францушки отъ Хр. Ваклидова. Издадено отъ Д. Добровича и Г. Василева за полж-тѣ на Българска-тѣ Книжнина. гол. 8^{ва} 48 стр. Цѣна 2 гр.

ПЪРВА ХРАНА преведена отъ И. П. Чичовъ. гол. 8^{ва} 168 стр. Цѣна ... 16 гр.

ЖИТИЕ и ЧЮДЕСА Святаго и Славнаго Пророка Ілія преведено отъ Отца Х. Софронія. гол. 8^{ва} стр. 35.

НАЧАЛНОЕ УЧЕШЕ за дѣца-та отъ Арх. Партенія. гол. 8^{ва} 40 стран. Цѣна 2 гр.

СМЕТНИЦА отъ Кънчя Кесарева.

НАРЪЧНА ЧИСЛИТЕЛНИЦА преведена отъ Н. Николова, правена и издадена отъ Ив. Найденова.

Подъ печать :

БУКВЕНИЦА СЛАВЕНСКА отъ Хр. К. Сичанъ Николова.

ФРАНЦУШКО-БЪЛГАРСКИ РАЗГОВОРЪ отъ Ив. Найденова.

АЛГЕБРА преведена отъ Фран. отъ Хр. Ваклидова.

ГЕОМЕТРИЯ преведена отъ Фран. отъ Хр. Ваклидова.

МѢСЯЦОСЛОВЪ за 1859 отъ Българска-та Книжнина.

ЦВѢТОНОСНО-ТО ПАНЕРЧЕ Иравствена Повѣсть преведена и издадена отъ Х. М. Пашова и Ат. Г. Симова.

СКАЗАНИЕ за Св. Димитрія Басарбовскаго отъ Арх. Натаналиа Стояновича.

Отъзвѣнны книги за продажбѣ :

БЪЛГАРСКА ГЪСЛЯ издадена отъ С. Зафирова и Ц. Желева.

Цѣна 4 гр.

ТРЪГОВЕКО РАКОВОДСТВО издадено отъ Бр. Хамамджиеви.

Цѣна... 1 минѣ

*Георги Кръстевъ
торново 1883 г. Септемврий 3.*

Подписка-та за спомошествование-
то на Българскы-ти Книжици и
на Българ. Книжнинъ приѣма ся
отъ тыѣ лица:

Отъ Настоѣтели-ти на БЛЪГАРСКЫ-ТИ КНИЖИЦИ
Г. Г. К. Мариновѣя и К. В. Славчевѣя въ Цариградъ.

Отъ Г. Пандели Х. Г. Кисимова въ Трново.

» » Т. Х. Бойчова въ Шуменъ.

» » Братѣя Х. Петкови въ Русчукъ.

» » Сав. І. Гамзовенови въ Видинъ.

» » Радѣ Теодорова въ Силистрѣ.

» » Братѣя Георгиевичъ въ Варна.

» » А. Н. Каракашъ въ Свищовъ.

» » Димитра Трайкова въ Софійѣ.

» » Господина Данчева въ Сливенъ.

» » Ст. Арнаудова и сынъ въ Габрово.

» » Георги Карловскій въ Тулча.

» » Нешѣ Х. Матеѣва въ Едрене.

» » Доктора С. І. Чомакова въ Пловдивъ.

» » Ст. Груйоглу въ Кѣздѣжъ.

» » Иванѣ Стоѣанова въ Ескѣ-Заарѣ.

» » Христодула Чорбаджи въ Хаскѣю.

» » Д. Х. Тулева въ Калотеръ.

» » Братѣя Х. Гюрови въ Самоковъ.

» » Дѣл. Янякѣва въ Дулица.

» » Кара-Никола Ангелова. Въ Т. Пазарджикъ.

» » К. Фотилова въ Смирна.

» » Хр. Георгиева въ Букурешъ.

» » Мих. Поповича въ Ибраѣла.

» » М. и А. Авраамовичѣя въ Гюргево.

» » Евлогѣя Георгиева въ Галацъ.

» » Отца Архимандрита Наѣанаѣла Стоѣановичѣя Начал-
ника на Добровѣдѣлѣ-тъ мѣнастырь въ Яшь.

» » Г. Шопова въ Измаѣлъ.

» » Николаѣя Хр. Налаузова и Ст. Тѣшковича въ Одессѣ.

» » Ат. Михайлова въ Виѣнна.

